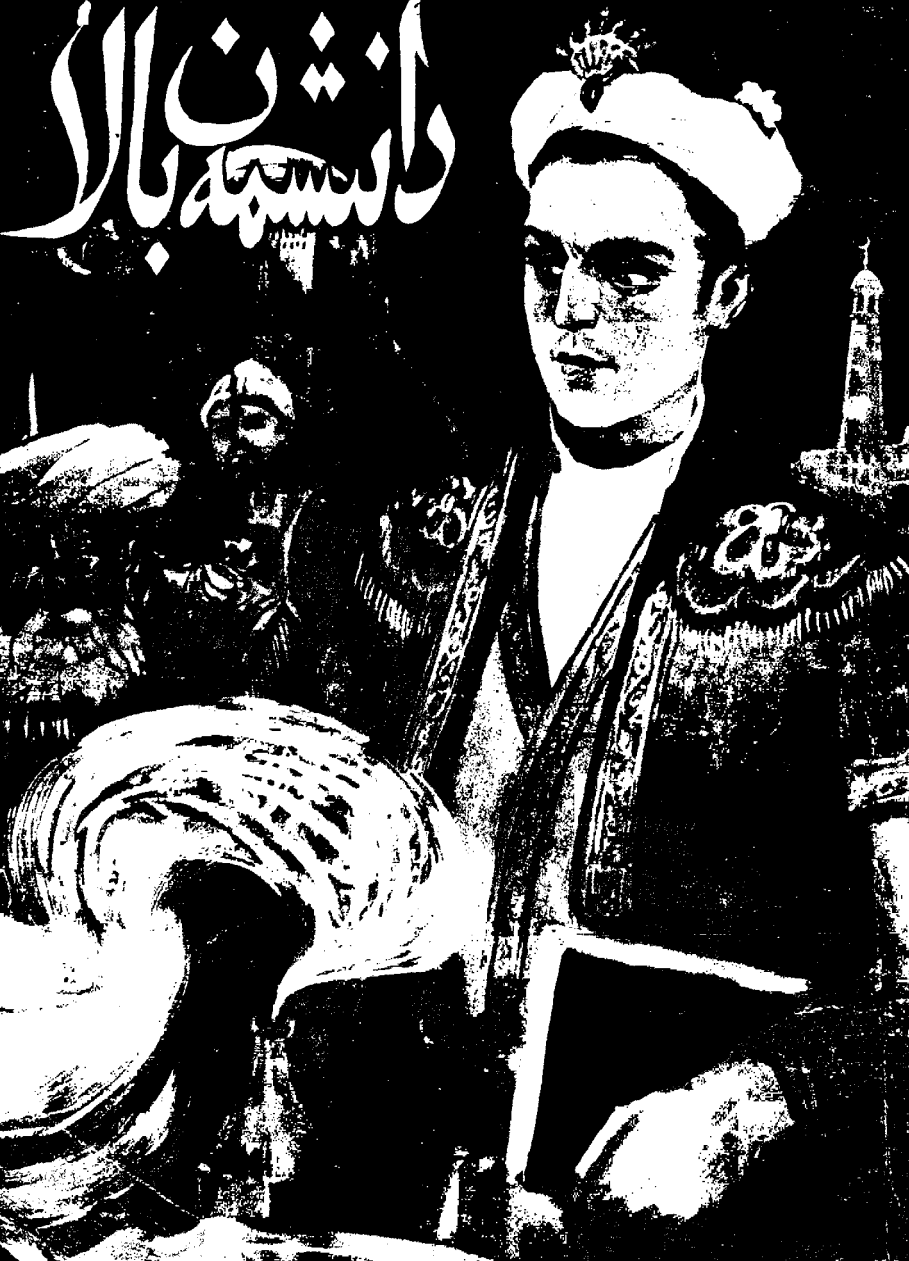

دانشگاه بالا

نۇرمەھەممەت زامان

(شېئىرى چۈچەكلەر)

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

ئۈرۈمچى — 1980

دەسلەپكى تەجرىبى: ئابدۇرۇسۇل ئومەر

مۇندەرىجە

1	ۋاپاغا جاپا.
1 0	دانشمەن بالا.
2 8	نەي
4 6	كەنجى باتۇر.
7 8	شاھزادە ۋە ئۇنىڭ دوستى.
1 2 8	رەمبال
1 4 4	قارىغايىنىڭ نەسىھىتى

ۋاپاغا جاپا

بۇرۇنقى زاماندا بىر شاھ بار ئىكەن،
قۇشلارغا تولىمۇ ھەۋەسكار ئىكەن.

بۇ شاھنىڭ بار ئىكەن بىر قۇشى ھەيۋەت،
ئۇنىڭدا بار ئىكەن بىر خىل پەزىلەت.

سېزەرگەن زىرەك قۇش ياخشى - يامانى،
زەھەرنى ھەم تەملىك: ئېسىل تائامنى.

كۆرگەندە تائامنى ئېچىلىپ - يايىراپ،
”تاماق يەڭ” دەيدىكەن خۇش ئاۋاز سايىراپ.

سەزگەندە تائامدا ئوغا - زەھەرنى،
تۇراركەن سايىرماي بىلىپ خەتەرنى.

دوستنى ۋە دۈشمەننى بىلەركەن قاراپ،
بۇ خىسلەت شاھقىمۇ قاپتىكەن ياراپ.
پادىشا بۇ قۇشنى چۈشەرمەي قولىدىن،
ئايىرىماس ئىكەن ھەر سەپەردىن - يولىدىن.

بىر كۈنى پادىشا تۇرۇپ سەھەردە،
تاغلارغا كوز سايپۇ (ئوزى شەھەردە).

تاغ ھىدى پۇراپتۇ دىماققا ئەجەپ،
قاپتۇ ئۇ كىمىكىنىڭ گوشىنى ئەسلەپ.

قوندۇرۇپ ۋاپادار قۇشنى قولغا،
چىقىپتۇ پادىشا ئاتلىنىغا.

كىمىكىلەر كۆپ جايغا بېرىشنى خالاپ،
مېڭىپتۇ پايانسىز ئۇپۇققا قاراپ.

بىر يەرگە بارغاندا ئۇچراپتۇ بىر ئىز،
قوغلىشىپ مېڭىپتۇ ئاشۇ ئىزنى تېز.

بىپايان قۇملۇقنىڭ ئىچىگە كىرىپ،
پادىشا ئۆزىمۇ قايتۇ بەك ھېرىپ.

ۋىزىلداپ كويدۇرۇپ كېتىپتۇ ئاپتاپ،
يا بىرەر سايىمۇ يوق ئىكەن شۇ تاپ.

تەشئالىق جېنىغا ساپتۇ زۇلۇمنى،
ساقىتىپ بېقىپتۇ نەچچە تۇلۇمنى،

قالماپتۇ تامچە سۇ، كېتىپتۇ دەرمان،
سۇ تېپىش ئۇچۇن شاھ بېرىپتۇ پەرمان.

مېڭىپتۇ نەۋكەرلەر خوپ دەپ شۇ ھامان،
سۇ ئىزلەپ قىدىرىپ، كېزىپتۇ ھەريان.

تاپالماي قايتىپتۇ سۇنى قانچىسى،
تېڭىپتۇ ئۇلارغا شاھنىڭ قانچىسى.

تاش تاغنى ياقىلاپ بارسا ئىككىسى،
كەپتۇ - دە تامچىغان سۇنىڭ شەپىسى.

ئەتراپنى كەچ دىمەي ئىزلەپ كېتىپتۇ،
ئىزلىشىپ ئاخىرى سۇنى تېپىپتۇ.

قارسا، بىر ئىگىز چوققىدىن تېمىپ،
چۈشەرگەن زىلال سۇ كوزنى چاقىتىپ.

يۈگرۇپتۇ نوۋكەرلەر ئارقىغا قاراپ،
سۇ! دەپتۇ قۇرغان لېۋنى يالاپ.

خەۋەرنى يەتكۈزۈپ بېرىپتۇ شاھقا،
ھەممىسى ئۇچقاندىكەن كەپتۇ شۇ ياققا.

پادىشا ئالدىراپ كېتىپتۇ شۇئان،
بېرىپتۇ ھەممىگە يەنە بىر پەرمان:

”بېرىڭلار ئالدىدا ماڭا بىر قاچا،
ئۇنىڭدىن ئىچەي مەن قانغىچە راسا“.

دەپتۇ - دە، پادىشا كۈتۈپ تۇرۇپتۇ،
كوزىدىن ئوت چاڭناپ لېۋى قۇرۇپتۇ.

تەشئالىق دەردىدە بولسىمۇ بېھۇش،
ھەممىگە سەپ سېلىپ تۇرىدىكەن قۇش.

ماڭ تەستە توشقۇزۇپ بىر قاچا سۇنى،
بېرىپتۇ ئېپكىلىپ شاھقا ئۇنى.

قاچىمنى پادىشا قولغا ئاپتىكەن،
قۇش بىرنى قويۇپتۇ سول قانات بىلەن.

كېتىپتۇ قاچىدىن ئۇ سۇ توكۇلۇپ،
پادىشا "ئىست" دەپ قايتۇ ئوكۇنۇپ.

بۇيرۇپتۇ پادىشا قايتىدىن سۇغا،
يۈگرەپتۇ قاچىنى كوتىرىپ دوغا.

كوپ ئۆتمەي قاچىنى يەتكۈزۈپ كەپتۇ،
پادىشا بىر ئىچەي زەمزمىنى دەپتۇ.

ئوڭ قانات بىلەن قۇش يەنە بىر ساپتۇ،
ئىچەلمەي پادىشا ئارماندا قايتۇ.

قۇشنىڭ بۇ قىلىمى ئوتۇپ جېنىدىن،
ئاچچىق تەر چىقىپتۇ پۈتكۈل تېنىدىن.

"يەرلۈاسنى يەگگەنلەر ئەمەس قەھرىمان،
ئاچچىقنى يەگگەنلەر بولار پەلۋان".

ئويلاپ ئۇ خەلقنىڭ ئاشۇ سوزىنى،
تۈتۈپتۇ ئاچچىقتىن ئاران ئوزىنى.

ۋەزىرگە قايرىلىپ: "سۇ ئەكەل" — دەپتۇ،
ئۈچىنچى قېتىم سۇنى ئېپكەپتۇ.

تۇرغاندا پادشا خيالغا چوكۇپ،
تاشلاپتۇ ۋاپادار قۇش يەنە توكۇپ.

قاچىسى تاراڭلاپ چۈشۈپتۇ يەرگە،
پادشا غەزەپتىن چومۇپتۇ تەرگە.

بېرەلمەي قاپتۇ ئۇ ئاچچىغىغا ھاي،
بۇ نوۋەت، ئۆزىنى زادى باسالماي.

ئۇرۇپتۇ قۇشنى ئىگەر قېشىغا،
تېگىپتۇ چىڭ ياغاچ قۇشنىڭ بېشىغا.

شۇ ھامان چىرايلىق بۇ قۇش ئولۇپتۇ،
دەھشەتلىك ۋەقەنى ھەممە كورۇپتۇ.

پادىشا بىر ھازا بولۇپتۇ غەمكىن،
ئويلاپتۇ بۇ ئىشنى ئولتۇرۇپ تەمكىن:

”ئىچكىلى قويمىدى قۇش سۈنى ئەجەپ،
نىمىشقا توكتى - ھە، زادى نىمە گەپ؟

چۈشەنمەي قالدىمۇ ئۇنىڭ تىلىنى،
يا بىلمەي قالدىمۇ ياخشى دىلىنى؟“

خىيالىدىن كالىغا كەپتۇ بىر گۇمان،
قاپلاپتۇ كوڭلىنى غۇۋالىق، تۇمان؛

ئورنىدىن دەس تۇرۇپ پادىشا شۇئان،
بېرىپتۇ غەزەپتە بىر ئەمىر پەرمان؛

— تېپىڭلار سۇ كەلگەن مەنبەنى دەرھال،
مەيلى جان كەتسىمۇ قىلىپ بىر ئامال.

— خەپ! — دەپتۇ كوپچىلىك تاراپ ھەرياققا،
بەك تەستە يامشىپ چىقىپتۇ تاققا.

كورگەندە مەنبەنى قايتۇ بەك ھەيران،
ئەس - ھۇشنى يېقىتىپ بوپتۇ پەرىشان:

ئوڭكۇرنىڭ ئىچىدە ئاغزىنى ئېچىپ،
بىر مەخلۇق ياتارمىش زەھرىنى چېچىپ؛

تۇرارمىش كوزلىرى ھەريانغا بېقىپ،
جاۋغايدىن ئوغىسى تۈۋەنگە ئېقىپ.

قېچىپتۇ نوۋكەرلەر بۇ ھالىنى كورۇپ،
ئاللاغا نالە قىپ، ھەريانغا ھۇرۇپ.

ئېسىلىپ تاشلارغا چۈشۈپتۇ يېنىپ،
شاھىغا ئەھۋالنى ئېيتىپتۇ كېلىپ:

”ئىچكىلى تاس قاپسىز ئوغىنى، شاھىم،
ساقلاپتۇ ھىلىمۇ قادىر خۇدايىم.

چەرايلىق قۇشىڭىز توغرا قىپتىكەن،
تامچىغان سۇ ئەمەس بىر ئوغا ئىكەن!

ئاڭلىغان چېغىدا خەۋەرنى شاھى،
ئالەمنى بېسىپتۇ پەريادى - ئاھى.

چىدالباي ئوزىنى ھەريان ئېتىپتۇ،
قۇشغا ئوكۇنۇپ يىغلاپ كېتىپتۇ:

”ۋاي ئىست، ۋاپادار، كىيۇمچان قۇشۇم،
بىلگەندە قەلبىڭنى يېقالدى ھۇشۇم.

سەن قىلساڭ ياخشىلىق ئىشەنمەپتىمەن،
كورسەتكەن ئەقلىڭنى چۈشەنمەپتىمەن.

ئەمدى مەن سېنىڭسىز قانداق ئۆتمەن،
پۇشماندىن ئەبەتكە زەھەر يۇتمەن.....“

قىلىسمۇ سەزگۈر قۇش شاھىغا ۋاپا،
ساپتىكەن پادىشا ئاشۇنداق جاپا.

”ۋاپاغا جاپا“ دەپ سوز تارقاپتىكەن،
بۇ تەمسىل خەلققە شۇندىن قاپتىكەن.

دانشمەن بالا

شاھ قايتىپتۇ شىكاردىن خوشال
خاسىيەتلىك كۈنلەرنىڭ بىرى.
ئەتراپىدا قىزغىن سوزلىشىپ
كېلىدىكەن ۋەزىر - نوۋكىرى.

پۇزۇر ئىكەن شاھنىڭ لىباسى
قامىتىگە زەپمۇ ياراشقان.
يالت - يۇلت قىلىپ كوكسىدە زۇننار
كوز چاقنىتىپ نۇرلارنى چاچقان.

قارايدىكەن زۇقمەن كوز بىلەن
ئېھتىرامدا ئەلنىڭ ھەممىسى.
زەر يوپۇقلۇق ئارغىماقلارغا
كېلىدىكەن زوقى، ھەۋسى.

يول بويىدا بىر توپ بالىلار
يۈرگەن ئىكەن چېپىپ ئوينۇشۇپ.

شاھنى كورۇپ قارىشىپ قايتۇ
سولتىگە ھەيران بولۇشۇپ.

شاھ كېتىپتۇ ئوردا تەرەپكە
بالىلاردا تەسر قالدۇرۇپ:
“بىزمۇ ئوردا ياسىماق قانداق؟”
دەپتۇ بىرسى ئارىدىن تۇرۇپ.

نۇسرەت ئىكەن تەكلىپنى قويغان
ئىرادىلىك بالىنىڭ ئېتى.
قايمىل قىپتۇ جىمى ئادەمنى
ئۇنىڭ ئەقلى، زېھنى، جۇرئىتى.

مەسلىھەتچە بوش جاينى تاللاپ
ئوردا سالماق بولۇپتۇ ئۇلار.
چىقىپ شەھەر سىرتىغا بىركۇن
زور ئۈمىتكە تولۇپتۇ ئۇلار.

ئەسكى تاملار خېلىدىن بۇيان
تۇرغان ئىكەن ئۇندا تاشلىنىپ.
كىچىك ئوردا — بۇ چوڭ قۇرۇلۇش،
مۇشۇ جايدىن قايتۇ باشلىنىپ.

بىر نەچچىسى ئېرىقنى تۈزەپ،
كەپتۇ ئېلىپ سۇنى ئېرىدىن.

ياغاچ - تاشقا، كېسەك قۇيۇشقا
كىرىشىپتۇ ھەممىسى بىردىن.

قولۇ - قولچە ئوردا سېلىشقا
تۇتۇش قىپتۇ كىچىك جامائەت.
ئاز كۈن ئۆتمەي ئەسكى تاملەقتا.
پەيدا بوپتۇ چۇڭ بىر ئىمارەت.

دەپتۇ نۇسرەت: "ھەممە قوزغىلىپ،
دەسلەپكى جەڭ بولدى ئوڭۇشۇق.
ئەمدى سايلاپ چىقايلى شاھنى
قالغان ئىشقا ئۇ بەرسۇن بۇيرۇق."

قارىمۇ - قارشى پىكىرلەر بىلەن
باشلىنىپتۇ سايلام ۋە سوھبەت.
ھەر كىم ئۆزى سۈيگەن كىشىنى
كورسىتىپتۇ بولغاچقا مۇھەت.

ئولتۇرۇپتۇ شاھلىق تەختىگە
ئادىل سايلام ئارقىلىق نۇسرەت.
قەسەم بىلەن تاپشۇرۇپ ئاپتۇ
كوپچىلىكنىڭ ئالدىدا خىزمەت.

پادشالىق بۇرچى بىلەن ئۇ
جاكالاپتۇ بىر يۇرۇش پەرمان.
پەرماندا ئەكس ئېتىپتۇ
ئۆز كۆڭلىگە پۈكۈلگەن ئارمان.

”ئۇنداق بولسا — دەپتۇ پادشا —
بىز قىلايلى ئىشنى ئادالەت.
كەلتۈرەيلى ۋەنەن، خەلققە
شات - خوراملىق، ھەرلۈك، سائادەت:

ياساۋۇللار، ئەتىدىن باشلاپ —
كېچىكمەستىن ئىشتا چۈشۈڭلار.
دەرمان بولۇش ئەلىنىڭ دەرلىگە
ۋەزىپەڭلار. مۇھىم ئىشىڭلار.

ھەر كۈنىڭى قىلىنغان ئىشنى
ماڭا بايان ئەيلەڭلار كېلىپ.
ھەل قىلالماي قالساڭلار ئەگەر
ئوردىمىزغا كېلىڭلار ئېلىپ!

شۇندىن تارتىپ ياساۋۇللىرى
ئەل ئىچىگە چوڭقۇر چوڭۇپتۇ.
يېڭىپ جاپا - مۈشكۈل، خەتەرنى
پۇقرالارغا مېھرىن توكۇپتۇ.

يىراق - يېقىن مەلەلەر كېزىپ
ئاڭلىشىپتۇ ئەرز، شىكايەت.
ئىگەللەپتۇ ھەريان ئارىلاپ
ھەر خىل تەلەپ نۇرغۇن ھىكايەت.

ئىككى ئادەم جېدەللىشىپتۇ
بىر كۈنى كەچ دوخمۇشقا كېلىپ.
سوزلەيدىكەن باغلاغلىق تۇرغان
بوتۇلاققا ئىشارەت قىلىپ.

بوتۇلاقنى تالىشىپ ئۇلار
سېنىڭ ئەمەس مېنىڭ دەيدىكەن.
گەپلىرىدە بىرسى بىرسىگە
يا قىلچىلىك يول بەرمەيدىكەن.

”توختاڭ! دەپتۇ كىچىك ياساۋۇل،
گەپنى ئاڭلاپ ئارىغا كىرىپ، —
ئېيتىڭلارمۇ دەۋايىڭلارنى
شاھ ئالدىغا، ئوردىغا بېرىپ؟“

”بارمامدىغان ئاشۇ ئوردىغا،
پادىشاغا قىلدۇق ئەرزىيەت.
بۇ ئىش ئۈچۈن بولدۇق گۇنالىق
دەككە يىدۇق، ئاڭلاپ ئاھانەت.

ھەل قىلماقچى بولۇپ بۇ ئىشنى
چارلىغۇچى كىچىك ياساۋۇل،
ئېلىپ كەپتۇ ئۇلارنى دەرھال
نۇسرەت شاھنىڭ ئالدىغا ئۇدۇل.

ئاڭلاپ نۇسرەت ئەرزىنى باشتىن
ئىككىسىگە مەسلەت بېرىپتۇ.
بۇ مەسلەت كۆڭلىگە ياققاچ
تەرسالارمۇ گەپكە كىرىپتۇ.

“باغلاڭلار! — دەپ بۇيرۇپتۇ نۇسرەت
بوتۇلاقنى نوۋكەرلىرىگە، —
ئاچ قويۇڭلار ئۈچ - تۆت كۈنگىچە،
بوغۇز بەرمەي ئۇنىڭ گېلىگە”

ھەكۈرەپتۇ ئىككىنچى كۈنى
چىدالماستىن ئاچلىق زەربىگە.
بوتۇلاقنىڭ نالسىن ئاڭلاپ
كەپتۇ يۈگرەپ بىر ئورۇق تۈگە.

تۈگە دەرھال يالاپ كېتىپتۇ
بوتۇلاقنىڭ ئۈستى، بېشىنى،
پەدىنىگە سۈركەپ ئۈزىنى
ئېمىتىپتۇ يېقىپ كۆكسىنى.

ئىگىسىنى مۇشۇ توڭنىڭ
چاقىرىپتۇ نۇسرەت ئالدىغا.
بوتۇلاقنى قوشۇپ بېرىپتۇ
ئەل ئالدىدا ئۇنىڭ قولىغا.

مۇنداق ئادىل، توغرا ھۆكۈمدىن
رازى بوپتۇ توڭگە ئىگىسى.
ماختىشىپتۇ بۇنداق سوراقنى
ئۇققان - بىلگەن خەقلەر ھەممىسى.

كېتىپ بارسا ئىككى ياساۋۇل
يەنە بىر كۈن ۋەزىپە ئوتەپ.
كېلىۋاتقان ئىكەن بىر ئادەم
ئىككى كىچىك بالىنى يېتىلەپ.

ئۆز ئۆزىگە سۆزلەيدىكەن ئۇ
ئەپسۇسلىنىپ ھەمدە زارلىنىپ.
كوڭلى قاتتىق ئازار يىگەندەك،
نەمىدىندۇ بەكمۇ خارلىنىپ.

بىلمەك بولۇپ ئۇنىڭ ھالىنى
ياساۋۇللار كەپتۇ قېشىغا.
سورىشىپتۇ نىمە كۈنلەرنىڭ
چۈشكەننى ئۇنىڭ بېشىغا.

“ئوغللىرىم” — دەپتۇ ئۇ كىشى،
قاراپ كىچىك ئەزىمەتلەرگە.
بايان قىپتۇ ئوز ئەھۋالىنى
باشلاپ كېلىپ بىر خالى يەرگە:

“مەن ئوغلۇمنى بۇيرۇغان ئىدىم
شىشە بېرىپ دەرھال سىركىگە.
دىگەن ئىدىم ئۇنىڭغا چېكىپ:
ھايال بولماي يېتىپ كەل يۇگەر.

كەلدى يېنىپ ئوغلۇم بازاردىن
سىركە يوقكەن، ئېتىككەن دۇكان.
كوپ ئۆتمەستىن كىردى بىر بالا
ئوز ئوغلۇمغا بەك ئوخشايدىغان.

“ئانا دادا سىركە ئېپكەلدىم،—
ددى ماڭا شىشىنى سۇنۇپ.
ئىككىسىنىڭ قايسىسى ئوغلۇم
ئايرالدىم زادىلا تونۇپ.

شۇندىن بېرى غەم باستى مېنى
ۋۇجۇدىمنى قاپلىدى گۇمان.
بىر بالىنىڭ دەردى ئازىمدى
ئىككىسىگە نەدىكى دەرمان.

ئۈزلەپ كېلىپ ئاتا - ئانىسى
ئالسا بۇنىڭ بىرىنى تونۇپ.
مەن قالايىمۇ بالاغا ئاندىن
قاراپ تۇرۇپ بىر ئوغرى بولۇپ -

ياساۋۇللار دەرتىمەندىن يەنە
ئېنىقلاپتۇ سوئاللار تاشلاپ:
— باردىڭىزمۇ شاھنىڭ ئالدىغا،
ئەرز ئېيتىپ بۇلارنى باشلاپ؟

— باردىم، ھازىر شۇ ھەشەمەتلىك
چوڭ ئوردىدىن يېنىپ كېلىمەن.
بارغىنىمغا پۇشايمان قىلىپ
ئۆز دەردىمنى ئۆزۈم بىلىمەن.

ئاڭلىدى شاھ سالاپەت بىلەن
دەسلۇنىدە ئەرزىمنى بىر پەس.
مۇنداق دىدى كېيىن تېرىكىپ
بولماي ماڭا قىلچە ھەمىيەپەس:

”ئەخمەق، بالاڭ قانچە كوپ بولسا
باي بولسەن ئەمەسمۇ شۇنچە.
چىق، ئوردىنى مالىمان قىلماي،
يوق ئىشلارنى ئېپىكىلىپ مۇنچە!“

بېشى قاتقان بۇ بېچارىنى
ئېلىپ كەپتۇ ئۇلار ئوردىغا.
ئېلىپ كەپتۇ بالىلارنىمۇ
شۇ دانىشمەن شاھنىڭ ئالدىغا.

ئوخشايدىكەن بۇ ئىككى بالا
پەرق ئەتمەك ئىكەن شۇنچە تەس.
چىراي، شەكلى، تۇرقىمۇ بىردەك،
يالقۇنلار كەن بالىلىق ھەۋەس.

بالىلارغا چوڭقۇر سەپ سېلىپ
كۈزىتىپتۇ سىنچىلاپ نۇسرەت.
چاقىرتىپتۇ ئادەم ئەۋەتىپ
چوڭ ئوردىدىن ۋەكىل بۇ نوۋەت.

— قايسىڭلار بۇ كىشىنىڭ ئوغلى؟ —
نۇسرەت شۇنداق تاشلاپتۇ سوئال.
ئىككى بالا تەڭلا ۋاقىراپ:
— مەن!!! دەپ جاۋاپ بېرىپتۇ دەرھال.

دەپتۇ نۇسرەت مەسلىھەت سېلىپ،
ساراي ئەھلى مۆتىۋەرلەرگە.

— سىلەر جاۋاپ بېرىڭلار قېنى
تېپىشماقتەك بۇ مەسىلىگە.

داخىل بولغان ۋەكىل زاتلاردىن
ئاچالمايتۇ بىرىسىمۇ ئېغىز.
ئاندىن نۇسرەت ھەل قىلىش ئۈچۈن
كىرىشىپتۇ قىيىن ئىشنى تېز.

ئۇ ئېچىلىپ قويۇپتۇ يەرگە
ئىچى قۇرۇق بىر تال شىشىنى.
پەرمان قىپتۇ ئۇنى كورسىتىپ
بالىلارغا بۇراپ بېشىنى:

”شۇ شىشىگە كىرىسەن قايسىنىڭ
بۇ ئادەمنىڭ بالىسى بولساڭ“
ئاڭقىرالماي بۇ ۋەقەنى ھېچ
بولۇشۇپتۇ ھەممىسى ھاڭ - تاڭ.

بالىلارنىڭ بىرى تۇرۇپتۇ
ئىلاجىسىز ئويلاپ، مەڭدەرەپ.
يەنە بىرى شىشە ئىچىگە
كىرىۋاپتۇ يەڭنى شۈمەيلەپ.

نۇسرەت دەرھال شىشە ئاغزىنى
ئېچىلماس قىپ مەھكەم ئېتىپتۇ.
ئېزىتىۋى شىشەگە سولاپ
ئۇ ئادەمگە مۇنداق چېكىپتۇ:

”شەيتان ئىكەن، ئېزىتىۋ ئىكەن،
سىركە يوق، دەپ ئالدىدا كەلگەن
ئۆز بالىڭىز، مانا بۇ تۇرغان
كېيىن كىرگەن، سىركە ئېپكەلگەن.

ھەزەر ئەيلەڭ جىنلار ھەمىشەم
يۇۋاشلارنى ئالدىسام، دەيدۇ.
ئالدىغاننىڭ قېنىنى شوراپ
بوزەكلەرنىڭ ئومرىنى يەيدۇ“

ئىرغىتىپتۇ ئەزىم دەرياغا
بۇ شىشەنى ھىلىقى ئادەم.
ئېزىتىۋدىن قۇتۇلۇپ مەڭگۈ
زىممىسىدىن غۇلاپتۇ چوڭ غەم.

ئاشۇ ئادىل سوراقتىن كېيىن
پۇر كېتىپتۇ نۇسرەتنىڭ نامى.
كوپىيىپتۇ دەرت توككۇچىلەر
ئورلەپتۇ تېز شەۋكىتى - شانى.

خۇرسەن بوپتۇ ئۇنىڭ ئىشىدىن
ئەل، جامائەت، ئاتا - ئانىلار.
نۇرغۇن ئادىل ئىشلار قىلىپتۇ
ئاشۇ بىر توپ ئىناق بالىلار.

بۇ ئىشلاردىن شەھەرنىڭ شاھى
ئۇزۇن ئۆتمەي خەۋەر تېپىپتۇ.
ياساۋۇل ھەم نوۋكەرلىرىگە
پەرمان بېرىپ مۇنداق چېكىپتۇ:

”نۇسرەت دىگەن بىر شۈمەتك چىقىپ
يەتكۈزمەكتە ناممىغا نۇقسان.
يۇرتنى سوراپ، بىر ئوردا قۇرۇپ
چاپلىماقتا شەنىمگە بوھتان.

سىلەر بېرىپ نۇسرەتنى تۇتۇپ
كېلىڭلار تېز، ئوردىغا ئېلىپ.
ئىتائەتسىز، نادان بەگۋاشنىڭ
ئەدۋىنى قويايلى بېرىپ.”

نۇسرەت ئاڭلاپ ئۇشبۇ پەرماننى
كەپتۇ يېتىپ دەرھال ئوردىغا.
باشلاپ ۋەزىر - ۋۇزىرلىرىنى
كەپتۇ كىرىپ شاھنىڭ ئالدىغا.

شاھ ئۇنىڭغا يامان كوزىدە
بىر قاراپلا باشلاپتۇ گەپنى.
(بەسى - مۇشكۇل سوئاللار تاشلاپ
سىنىماقچى بوپتۇ نۇسرەتنى):

— زاۋاللىقنىڭ مەنبەئى نىمە؟—
دەپ پادىشا قويۇپتۇ سوئال.
— جاھالەتتۇر، زۇلۇمدۇر تەخسىر،—
نۇسرەت جاۋاپ بېرىپتۇ دەرھال.

ھاڭ - تاڭ قاپتۇ پادىشا ئاڭلاپ
مۇنداق توغرا، ھازىر جاۋاپنى.
گۇمانلىنىپ ئۇنىڭ ئەقلىگە
داۋام قىپتۇ يەنە سوراقنى:

— بىر دولەتنىڭ رىۋاج تېپىشى
دىگىن، سەنچە زادى نىمىدىن؟
— ئادالەتتىن! — دەپتىكەن شاھىمۇ
قايمىل بوپتۇ چىنىدىن، دىلىدىن.

جاۋاپلارغا ئىشەنمەي ئانچە
دەپتۇ يەنە ئويلاپ پادىشا:
— بايان ئەيلە كوڭۇل سوزۇڭنى
شەرھى بىلەن دادىل كەڭتاشا.

— ھەكۈمىتى ھەكىمران شاھىم —
دەپتۇ نۇسرەت كۈلۈپ بىمالال.
قالدۇرۇپتۇ ئەمەلدىن، كۈچتىن
پەرمانىنى پادىشا دەرھال.

ئاندىن بايان ئەيلەپتۇ نۇسرەت
ساباھتىكى بۇلبۇلدەك سايراپ.
ھېكمىتىنى تۈكۈپتۇ بىردىن
خەندان ئۇرۇپ دىللىرى يايىپ:

”ئۆزلىرىگە مەلۇمكى دۇنيا
كوردى سانسىز ئۇلۇغ شاھلارنى.
كوردى چەكسىز قۇدرەتكە تولغان
كامالەتكە يەتكەن زاتلارنى.

تارىخ شۇنداق چىقاردى يەكۈن
شاھنىڭ جېنى ئاۋام قولىدا.
شاھ ياشايدۇ، ماڭسا ئەگەردە
ئادالەتنىڭ داغدام يولىدا.

كىرسە ئەيش - ئىشرەت كەينىگە
ئايىرىلىدۇ تەھقىق ئاۋامدىن.
ئەلنى قاڭغىر قاخشىتىپ ئەزسە
يوقىلىدۇ تېزدىن جاھاندىن.“

ئۇلغىيىپتۇ شاھنىڭ نۇسرەتكە
زوقمەنلىگى ھەۋسى ئېشىپ،
تارقىلىپتۇ قەھرى - غەزىۋى
ۋۇجۇدىدىن يوقىلىپ، قېچىپ.

”ئاپىرىن!“ دەپ پادىشا كۈلۈپ
قايل بولۇپ قايتۇ نۇسرەتكە.
بايان قىپتۇ قايىللىغىنى
ھاياجاندا ۋەزىرگە، كۈپكە.

شاھ ئولتۇرغان يېرىدىن تۇرۇپ
دانىشمەننىڭ ئالدىغا كەپتۇ.
باشلىرىنى سىلاپ نۇسرەتنىڭ
شەپقىتىنى ياغدۇرۇپ دەپتۇ:

”ئوغلۇم، گەرچە بولساڭمۇ كىچىك،
توشقان ئىكەن سەندە پاراسەت.
شۇ ئەقلىڭنى، ئۆتكۈر زېھنىڭنى
ۋەتەن، خەلقنىڭ ئۈچۈن سەرىپ ئەت“

نۇسرەت شۇندىن كېيىن ئوردىغا
يۈتكىلىپتۇ ئوڭ قول ۋەزىر بوپ.
ئىناۋىتى ئوسۇپتۇ ئۇنىڭ
ئەل ئىچىدە ھۆرمەتكە تولۇپ.

ئاشۇ ئىكەن چۈچەكلەردىكى
نامى داڭلىق دانىشمەن نۇسرەت.
بىزگە شانلىق ئىش ئىزى بىلەن
قالدۇرۇپتۇ مۇنداق بىر ئىبرەت:

تاش يۈرەكلىك پادىشانىمۇ
يەڭگەن ئىكەن ئۆتمۈشتە زېرەك.
زور توھپىگە، شەرەپكە، شانغا
جۈرئەت كېرەك، دانىشمەن كېرەك.

نەي

سوزلەپ بىرەي دوستلار سىلەرگە
نەي ھەققىدە قىزىق ھىكايەت.
سۇلتان بىلەن يالماۋۇز خوتۇن
قىلمىشىدىن قىلىپ شىكايەت.

X X

مۇندىن خېلى بۇرۇن زاماندا
تاغ ئىچىدە بىر ئەل بار ئىكەن.
تولۇپ تاشقان بايلىقلىرىغا
چەكسىز كەتكەن زىمىن تار ئىكەن.

خوشچاقچاقكەن بۇ ئەلنىڭ خەلقى
خۇشتار ئىكەن ئاڭلاشقا نەينى.
چۈشىدىكەن شادمان ئۇسۇلغا
زوق-شوق بىلەن ئىچىشىپ مەينى.

ئاشۇ ئەلدە بىر سۇلتان بولۇپ
قەلبى ئۇنىڭ پاك ئەمەس ئىكەن.

قول ئاستىدا ياشىغانلارنىڭ
كۈن ئالمىغى بەكمۇ تەس ئىكەن.

يايلاپ يۈرگەن سانسىز چارۋىنى
ئالغان ئىكەن سۇلتان ئىگەللەپ.
پايانى يوق يايلاقنى يەنە
ئېيتار ئىكەن ”بۇمۇ مېنىڭ“ دەپ.

بايلىقلىرى تېشىپ تۇرسىمۇ،
شورايدىكەن ئەلنىڭ قېنىنى.
قوغدىمايمۇ تەس بوپتۇ ئەلگە
مېلى تۇرماق ئېزىز جېنىنى.

بارغانسېرى زۇلماي كۈچىيىپ
ئەلنى گىريا تاغدەك بېسىپتۇ.
چىقسا خەلق ئىسيان كۆتىرىپ
جازالايتۇ، دارغا ئېسىپتۇ.

كۈنلەر ئوتۇپ، ئايلارمۇ ئوتۇپ،
سۇلتان بىر كۈن چىقىپتۇ ئوۋغا.
يەتكەن يەردە قەدىسى ئۇنىڭ
باشلىنىپتۇ يىغا-زار، غوغا.

ماڭغان چاغدا ئوۋچى قوشۇنى
چاڭ - تۇمانلار كوكنى بېسىپتۇ.
قالايمىقان ۋاراڭ - چۇرۇڭى
دەريالاردىن، تاغدىن ئېشىپتۇ.

سۇلتان باشلاپ ماڭغان ئوۋچىلار
تاغ ئارىلاپ ئۇزۇن يۈرۈپتۇ.
چوڭ ئامەتلەر نېسىپ بولمىغاچ
غەزەپلىنىپ يەڭگى تۇرۇپتۇ.

قاياقلارنى چۈشۈپ ساڭگىلاپ
كېتىپ بارسا جىلغىدا بىر كۈن،
قايتۇ ئۇچراپ يالغۇزلا بىر ئوي
مۆرىسىدىن چىقارگەن تۇتۇن.

بۇندا يالغۇز توقۇيدىكەن رەخت
چىچەن، گۈزەل - گۈلجامال پەرى.
ئوۋ قىلغىلى چىقىپ كەتكەنكەن
ئۇنىڭ سويگەن ۋاپادار ئېرى.

ئاتلىقلارنى كورۇپ كۈچۈڭى
غەزەپ بىلەن كېتىپتۇ قاۋاپ.
چىقىپ ئىشك ئالدىغا ئايال
ئەدەپ بىلەن تۇرۇپتۇ قاراپ.

سۇلتان كورۇپ مەسلەگى كېلىپ
ئېپ كېتىشكە پەرمان بېرىپتۇ.
ئۇ ئايالنى دەرھال ئوردىغا
نوۋكەرلىرى سورەپ مېڭىپتۇ.

تاغ ئىچىدە مەسۇم ئايالنىڭ
تۇتقان ئويى قايتۇ مۇڭلىنىپ.
غۇربەتچىلىك باسقان دالىغا
قاراڭغۇ تۇن كەپتۇ ئۇلىنىپ.

يىگىت يېنىپ ئۇۋدىن بەك خوشال
ۋاقىراپتۇ چوققىدا تۇرۇپ.
سادا كەپتۇ جىلغا - تاغلاردىن
يۇرىگىنى مۇڭغا تولدۇرۇپ.

”ئالدىمىكىن جانان ئوزىنى
چاتچاق قىلىپ بىرەر دالىغا“.
دەپتۇ ئوۋچى كەپتۇ ئاخىرى
خوشال كۈلۈپ ئوينىڭ ئالدىغا.

ئويگە قەدەم قويغاندا يىگىت
چوچۇپ بىردىن قايتۇ تىك تۇرۇپ:
ھەممە نەرسە چېچىلىپ كەتكەن
قازان - قۇمۇچ، يېتىپتۇ سۇنۇپ.

پاچاق - پاچاق بولغان تەڭنىسى
تېرىقلىرى ھەريان چېچىلغان.
ئوڭتۇرۇلگەن كىگىز كېچەكلەر
روجهكلىرى ئۇرۇپ چېقىلغان.

“گۈلۈم قېنى، گۈلۈم نەدىسەن؟”
ئۇ ئىزلەپتۇ تاغنىڭ ئۈستىنى.
ھىجران ئوتى ئۇلغىيىپ، ئورلەپ
كويدۇرۇپتۇ يىگىت كوكسىنى.

“ئەي، مېھرېۋان ئاسلان، كۈچۈكلەر
ياردىم نەگە كەتتى ئېيتىڭلار؟
ئەي، چىرايلىق گۈل ۋە گىيالار
گۈلۈم نەگە يەتتى ئېيتىڭلار؟

قانداق ياشاي بۇ كەڭ زېمىندا
مەن ئايرىلىپ، يالغۇز ئۈنىڭسىز.
جۇدالىقتا ئۆتكەن ھەر مىنۇت
ئەلەملىكتۇر، بەكمۇ كوڭۇلسىز.”

بەرمەپتۇ گۈل - گىيالار جاۋاپ،
تاغۇ - تاشلار سۇرمەپتۇ زۇۋان.
ئوز يارىنى تېپىشقا يىگىت
بەلنى مەھكەم باغلاپتۇ شۇئان.

دەريالاردىن ئوتۇپتۇ ئۇزۇپ،
باياۋاندا يۇرۇپتۇ كېزىپ.
مۇھەببەتنىڭ دەشت - چۆللىرىدە
يىگىنە بىلەن قۇدۇقلار قېزىپ.

گايى يىگىت كۆزىدە ئۇچقۇن،
گايى ياشلار چۈشەرگەن تېمىپ.
باش قويغاندا قىر - ئېدىرلارغا
سېغىنىشنىڭ تۇيغۇسى يېنىپ.

نەي ئاۋازى ياڭراپ كېچىلەر
كېتەر ئىكەن يىراق - يىراققا.
ئاڭلىغانلار دەرەش: كەلگەندۇ
نەيچى كىمنى ئىزلەپ بۇ ياققا؟

قېزىپ نۇرغۇن قەلئە، شەھەرنى
ئالالماپتۇ ھىچنەدىن دېرەك.
يار دەردىدە كويۇپ، ئورتىنىپ
پارە - پارە بوپتۇ ئوت يۈرەك.

ئىزلەپ تۇرسۇن ئوۋچى يارىنى
نەي ئۇنىنى ياڭرىتىپ ھەر يان؛
گۈلجامالىنىڭ ئەھۋالى نىچۇك؟
سۆزلەي ئەمدى ئاڭلاڭ كىتاپخان.

ھويلىسىدا ئاچكوز سۇلتاننىڭ
دۇۋە - دۇۋە تۇراتتى يۇڭلار.
يۇيۇپ پاكىز، كۈندە قۇرۇتۇپ
ئامبارلارغا توشاتتى قۇللار.

رەخت توقار كەن ئونلىغان باپكار
ئارام ئالماي بۇندا مۇكچىيىپ.
باشتىن قامچا ئوكسىمەيدىكەن
ئىشلىسىمۇ ئولۇپ - تىرىلىپ.

نەۋەت بىلەن تارايىتتى قىزلار
چوڭ خوتۇننىڭ پاخما چېچىنى.
ئىش پۈتكەندە يەيتتى يالماۋۇز
چاچ تارىغان قىزنىڭ بېشىنى.

يىيىلگەچكە ھەر كۈنى بىرسى،
بارار ئىدى قىزلار ئازىيىپ.
زار يىغلىشىپ، بىر بىرى بىلەن
خوشلىشاتتى رازىلىق ئېلىپ.

چىدالماستىن جان دوستلىرىنىڭ
نالىسىگە يىغلار گۈلجامال.
قۇتۇلۇشقا بۇ چوڭ ئاپەتتىن
ئويلار ئىدى ھەمىشە ئامال.

”ئەنتىم چىقىماس ئىتتىرىۋەتسەم
”مەلىكە”نى يارىنىڭ بويىدىن.
ئازات قىلسام، — دەيتتى دىلىدا، —
دوستلىرىمنى شۇمنىڭ قولىدىن.“

بىراق قىزلار دات - پەريات بىلەن
يالماۋۇزغا كەتتى يەم بولۇپ.
ئوزى تەنھا قالدى گۈلجامال
يۈرەك - باغرى ھەسرەتكە تولۇپ،

چاچ تاراشقا كىرىشكە مانا
گۈلجامالنىڭ كەلدى نوۋىتى.
شۇم خەۋەرنى ئاڭلىغان چاغدا
ئوشنىسىگە تاغ قوندى خۇددى.

ۋىدالاشتى بۇ ئالەم بىلەن
قىيالىماستىن ئايرىلىشقا ھىچ.

ماڭدى غەمكىن، روھى بەك سولغۇن
تۇرۇلغاندەك قەلبىگە قىلىچ.

ئەلۋىدا ئەي، ئانا ۋەتىنىم
ئەلۋىدا ئەي سۇيۇملۇك تاغلار.
ئەلۋىدا ئەي، گۈلنىڭ ئىشىقىدا
بۇلبۇل ئۇرغۇپ سايىرىغان باغلار.

كىرىپ ئۆيگە ئالدى ئۇ تاغاق
تاراش ئۇچۇن خانىش بېشىنى.
ئايان بولدى تېخىمۇ سىرى
تارىغاندا ساغۇچ چېچىنى.

تۇرار ئىدى ئۇنىڭ بېشىدا
ئەگرى ئۆسكەن ئۇچلۇق بىر مۇڭگۈز.
مۇڭگۈزىنى يوشۇرغان ئىكەن
مەخپى تۇتۇپ كېچەيۇ - كۈندۈز.

راست مەلىكە ئەمەس ئىكەن ئۇ
ھەم ئەمەسكەن ھورۇ - پەرىزات.
بىلدۈرمەسلىك ئۇچۇن، تەكتىنى
قويۇپ ئالغان ئىكەن شۇنداق ئات.

غەرق بولدى غەم دەرياسىغا
تەقدىرىنى ئويلاپ گۈلجامال.
بۇ ياۋۇزنىڭ تومۇر قولىدىن
قۇتۇلماققا نە چارە - ئامال؟!

گۈل چىمەنگە ئورالغان جىلغا
خۇشبۇي پۇراق چاچاتتى دىلغا.
سۈيگەن يارى ئېزىز يۇرتىدا
ئۇنى كۈتۈپ قارايتتى يولغا.

كۈتەر ئىدى ئۇنى گۈزەل تاغ،
كۈتەر ئىدى تۇققان سېخى ئەل.
كىرسە ئىدى ئىشەنكىنى ئورۇپ
باتۇر ئېرى مۇشۇ پەيتتە دەل.

تەلىمۈرەتتى ئىشەك تەرەپكە
قارا كۈزلەر ئۈمىتتە بېقىپ.
ساپىغىدىن كۈمۈش مۇنچاقلار
چۈشەر ئىدى توختىماي ئېقىپ.

بىر ئالايدى دەھشەتتە ياۋۇز
ئارتقا بۇراپ ئاستا بېشىنى.
تۇنۇغاندەك كۈتەردى ئىگىز
يىمىرىلگەن يۇڭلۇق قېشىنى.

”ھە، نىمانچە ئوكسۇپ يىغلايسەن؟
چىقىپ قاپتۇ يادىمدىن مېنىڭ،
بىزنىڭ كىشى ئوۋغا چىققاندا
ئېلىپ كەلگەن تاغلىق سەنمىدىڭ؟“

”شۇنداق خېنىم، خىزمەتتە بولاي،
رەھىم قىلىڭ. جېنىمغا مېنىڭ!“
”بويىتۇ ئۈچ كۈن بېرىمەن موھەت،
بىلىپ قويغىن قولۇمدا جېنىڭ.“

شۇنداق دېدى يالماۋۇز موماي
گۈلجامالغا تىكىلدى قاراپ:
”سۇلتان ئوزۇق تېپىپ كەلگىچە
تۇرغىن بۇندا چېچىمنى تاراپ.

يۈرسەڭ ئەگەر كوچىغا چىقىپ
مەلىكىنىڭ مۇڭگىزى بار دەپ،
جاندىن جۇدا بولسەن شۇئان
ئەل ئىچىگە تارالسا بۇ گەپ.“

”ھېچ كىشىگە ئېيتماي بۇ سىرنى
ئادەتتىكىچە ئىچىدە ساقلاي.
ئالدىڭىزدا خىزمەتتە بولۇپ
ۋەزىپەمنى، ۋەدەمنى ئاقلاي.“

“خەيىر، — دېدى مەلىكە يۇمشاپ، —
تۇر ئورنۇڭدىن، ھازىر قەسەم قىل.
بۇدا كەچتىم خۇنىڭدىن، لېكىن،
ئىلتىياتىم، شەپقىتىمنى بىل!”

گۈلجامالنىڭ قەلبىگە قىساس
يالقۇنلىرى پاتىمدى ئۆزلەپ.
يالماۋۇزنىڭ سىرىنى ئەلگە
يۇردى بىر كۈن ئېيتىشنى كۆزلەپ.

بىر كۈنى ئۇ يۇڭ يۇيۇش ئۈچۈن
چىمىقى سىرتقا ئوۋكەرلەر بىلەن.
بىلدى مۇشۇ پۇرسەتنى ئەۋزەل
تېپىلغۇسىز، ئەجەپەۋى بەلەن.

قۇمۇشالۇقنىڭ ئىچىگە كىرىپ
تۇردى بىر پەس كۆكسىنى بېسىپ.
بىر ئەندىشە پارچىلار ئىدى
خىيالىنى، پىكىرنى كېسىپ.

ئۇيان-بۇيان قارىغان ئىدى
كورۇنىمىدى بىرەر مۇ ئادەم.
بىلىنەتتى ئۇنىڭغا شۇ تاپ
قەپەزدىنمۇ تار ئىكەن ئالەم.

ددى ئىگىز قومۇشقا قاراپ:
”بۇ گېپىمگە قۇلاق سېلىڭلار!
مەلىكىنىڭ مۇڭگۈزى باركەن
يالماۋۇز ئۇ بىلىپ قېلىڭلار!“

ئېيتىپ بولۇپ گېپىنى ئۇلۇك
كوڭلى تىندى، ئارمانغا قاندى.
يەڭگەللىشىپ تەنلىرى قۇشتەك،
ئارقىسىغا دەرھاللا ياندى.

بارغانسېرى قېلىن قومۇشلۇق
ھوسۇن تۈزدى تېخىمۇ كوركەم.
گۈلباھارنىڭ زىننىتى - كوركى
بولغان ئىدى ئۇندا مۇجەسسەم.

شۇ يول بىلەن ئۆتكەن يولۇچى
ماڭماس ئىدى ئۇنى ماختىماي.
سايىسىدا بۈيۈك قۇمۇشنىڭ
ئۆتمەس ئىدى بىردەم توختىماي.

گۈكەرەيتتى، شاقىرايتتى ھەم
قېلىن ئورمان، دەرەخ شاخلىرى.
كۈندىن - كۈنگە كۈچۈيەر ئىدى،
سەرسانلىقتا يىگىت ئاھلىرى.

دولقۇنلىغان تاغلار ئىچىدە
ئۇيان-بۇيان يۈرەتتى مېڭىپ.
رەڭگى ئۈچكەن، كىيىمى ۋەيران
قوش ئەلەمنى كۆكسىگە تېڭىپ.

يىگىت مېڭىپ داۋالغۇپ تۇرغان
چەكسىز قومۇش ئورمانغا يەتتى.
گەياكى تاش سۇغا چەككەندەك
قومۇشلۇققا سىڭىپلا كەتتى.

راھەتلىنىپ ئولتۇردى بىردەم
قومۇشلۇقنىڭ قىرغا چىقىپ.
ھېرىپ-چارچاپ چەمۇلۇپ تەرگە
تالاي يولنى كەلگەچكە مېڭىپ.

سالقىن شامال شىرىن لېۋىدە
سۈيەر ئىدى ئۇنىڭ يۈزىنى.
چىرمىۋالدى ئۈگدەك ئوۋچىسى
قوش بۇلاقتەك بىر جۈپ كوزىنى.

شۇ ئەسنادا كوردى ئۇ بىر چۈش:
يارى ئىللىق كۈلۈپ تۇرارمىش;
“نەي ياساپ چال ئاۋۇ قومۇشتىن”
دەپ قومۇشنى شەرەت قىلارمىش.

تۇرۇپ ئىتتىك ئورنىدىن يىگىت
ئەتراپىنى ئىزلىدى بىر پەس.
تاپالمىغاچ گۈزەل يارىنى،
يۈرىگىگە چۈشتى ئوت - ھەۋەس.

كېسىپ كېلىپ قومۇشنى ئاخىر
كېلىشتۈرۈپ بىر نەي ياسىدى.
ھەۋىسىنى، پۈتكۈل ئىشقىنى
زوقى بىلەن نەيگە ئاتىدى.

ئۇرغۇپ چىقىپ ياڭرىدى شۇئان
كەڭ دالالاغا بىر مۇڭلۇق ئاۋاز.
تەڭ كېلەلمەس ئىدى ئۇنىڭغا
جاھاندىكى جىمى ناخشا - ساز.

نەي ئىچىدىن دەيتتى گۈلجامال:
”بۇ گېپىمگە قۇلاق سېلىڭلار!
مەلىكىنىڭ مۇڭگۈزى باركەن،
يالماۋۇز ئۇ، بىلىپ قېلىڭلار!“

ئەزىم دەريا، بۈيۈك تاغلاردىن
كەتتى ھالقىپ نەينىڭ ساداسى.
نەي ئاۋازى يەتتى ھەريانغا
قىزغالىدى ئەل، تۇتۇپ قىساسى.

خاسىيەتلىك نېيىنى چېلىپ،
ماڭدى يىگىت ئوردىغا قاراپ.
سانسىز ئادەم قىساس ئېلىشقا
كېلەر ئىدى ئۇلغىيىپ، يامراپ.

كۆكۈم - تالقان قىلىپ ئوردىنى
كىردى ئۇلار تومۇر دەرۋازىدىن،
بۇ يۇرت خەلقى قۇتۇلدى مەڭگۈ،
مۈڭگۈزى بار شۇم يالماۋۇزدىن.

ئوۋچى يىگىت سۈيگىنى بىلەن
ئۇچراشتى زور شاتلىق ئىچىدە.
مەھكەم بېسىپ باغرىغا ئۇنى
سۈيىدى قانماي ئاشۇ كېچىدە.

ماكانغا بارغىچە ئۇلار
يۇرت ئارىلاپ مېڭىپتۇ ئۇزۇن.
نەينىڭ زەپەر ساداسى ياڭراپ
ھەر قەلبىتىن ئېلىپتۇ ئورۇن.

گۈل - گىيىلار، تاغلار ھەم باغلار
نەيگە سۈيگۈ رىشتىتىن باغلاپتۇ.
بۇ يېقىملىق خۇشخۇي ئاۋازنى
چىن قەلبىدىن سۈيۈپ ئاڭلاپتۇ.

شۇندىن بۇيان بۇ ئەلنىڭ خەلقى
خۇشتار بوپتۇ تولىمۇ نەيگە.
ئاڭلايدىكەن نەي ئاۋازىنى
زۇقمەنلىكتە چور قىلىپ مەيگە.

خاتىمە

بۇ ئىككى ياش بېسىپ ئوتۇپتۇ
شۇنداق مۇشكۈل، ئىگىز داۋانى؛
يوقىتىپتۇ بۇ يولدا ئەلگە
زۇلۇم سالغان ياۋۇز چايانى.

كۆپ ئۆتمەستىن ئىناق ئەر - ئايال
ئۆز يۇرتىغا يېتىپ بېرىپتۇ،
بىر بىرسىگە بولۇپ ساداقەت
ئۇزۇن يىللار ئومۇر سۇرۇپتۇ.

كەنجى باتۇر

يايلاق ئىكەن تۇپرىغى مۇنبەت
تەكلىماكان چوللىرى ئەسلى.
كوك دېڭىزدەك ئوركەشلەيدىكەن
يېشىل مايسا نەۋ باھار پەسلى.

بېزىلەر كەن توز قانتىدەك
گۈللەر بىلەن زۇمرەت تاغلىرى.
رەڭمۇ - رەڭ گۈل، چىمەنزار ئىكەن
خۇش پۇراقلىق گۈزەل باغلىرى.

تىيانشان ھەم كوئېنلۇن تېغى
بىر بىرىگە تۇتاشقان جايدا،
ئاقىدىكەن بىر ئەزىم دەريا
ئوركەش ياساپ چىرايلىق سايدا.

سايرايدىكەن نەغمىچى قۇشلار
قىلىپ دىلنى، كوڭۇلنى شەيدا.
بىر يىللىرى ئاشۇ جىلغىدا
بىر ئەجدىھا بولۇپتۇ پەيدا.

ئولتۇرۇپتۇ دەريانى توسۇپ
بەستى بىلەن يوغان، كېلەڭسىز.
ئولتۇرۇپتۇ قۇرۇپ بەدەشقان
قىلچە پەرۋا قىلماي ئېرەڭسىز.

قارىغاندا يىراقتا تۇرۇپ
ئەسلىتەركەن بىر يوغان بەلىنى.
پۇۋلەيدىكەن تۈزگە قارىتىپ
ھەر نەپەستە شامالنى - يەلىنى.

سۇ كەلمىگەچ بىپايان دالا
گۈلشەنلىرى قۇرۇپتۇ چاڭقاپ.
شۇندىن بۇيان چىرايلىق جىلغا
بولۇپ قايتۇ سۇرلۇك كويىقاپ.

يېزىلارنى قاپلاپتۇ ئاپەت
بوپتۇ زۇلمەت، چىراقلار ئوچۇپ.
ئانا يۇرتنى تاشلاپ كىشىلەر
ئەلەم بىلەن كېتىپتۇ كوچۇپ.

شۇنداق مۇشكۈل - قىيىن ھالەتتە
بىر ئوي كەپتۇ ئەلنىڭ قەلبىگە:
”ئەجدىھانى يوقاتماق كېرەك
ئېرىشمەكچى بولساق غەلبىگە.“

شۇ پىكىردە يۇرتنىڭ چوڭلىرى
ئارزۇ - ئۈمىت سازىنى چېلىپ،
ئەجدىھاغا قارشى چىقىپتۇ
جانلىرىنى قولغا ئېلىپ.

شۇ كەتكەنچە ئۇ بىچارىلەر
كېلەلمەپتۇ قايتىدىن يېنىپ.
قايتۇ ئەل - يۇرت، قوۋمى - قېرىنداش
كوزلىرىگە قان - ياشلار ئېلىپ.

× ×

ياشايدىكەن سەھرادا، چەتتە
بىر ئەمگەكچان بوۋاي ھەم موماي.
ياشايدىكەن ئۇچ ئوغلى بىلەن
ئەمگەك قىلىپ قىشمۇ - ياز تىنماي.

ئوتەر ئىكەن مۇنبەت يېرىگە
زىرائەت ۋە كوكتاتلار تېرىپ.
ئوتەر ئىكەن ھالال تېرىدىن
غۇربەتلىككە خاتىمە بېرىپ.

ھويلىسىغا گۈللەر تېرىشقا
ئامراق ئىكەن بوۋاي ۋە موماي.
گۈل ئاشىغى بۇلبۇللار چاڭ - چاڭ
سايرايدىكەن بېغىدا تىنماي.

توساتتىنلا قۇملۇق تەرەپتىن
توختىماستىن چىقىپتۇ بوران.
بوستان باغلار، يېشىل - ئېتىزلار،
قۇرۇپ بىردىن بولۇپتۇ غازاڭ.

گۈلچى موماي ھەر كۈنى سەھەر
يىغلايدىكەن گۈللۈككە قاراپ.
خۇدايىمدىن سۇ تىلەيدىكەن
ياغسىكەن دەپ يامغۇر شاقىراپ.

”ئوز يۇرتىنى كىمى سۇيىمىسۇن،
پىراقىدا كىمى كۆيىمىسۇن،
تاشلىرىدىن يۇلتۇزغىچە
ئوز جېنىدىن ئېزىز كۆرمىسۇن.“

قىساس ئوتى ئورتەپ كۆكسىنى
يالقۇنلاپتۇ غەزەپ ۋە نەپرەت.
جەڭگە چىقماق بولۇپ ئۇچ ئوغۇل
دادىسىدىن سورايتۇ رۇخسەت.

”پەيلىڭلاردىن يېنىڭلار بالام،“
دەپتۇ بوۋاي بېرىپ مەسلىھەت.
ئاڭلاپ بۇنى ئەنسىرەپ موماي
بالىلىرىغا قىپتۇ نەسىھەت.

“كوردۇق باشقا كەلگەننى بىز” دەپ

ئۇنىماپتۇ بالىلار پەقەت
كىرمەپتۇ ھىچ قۇلاقلىرىغا
نەسىھەتلەر قانچە - قانچە رەت،

ئورۇق ئىكەن ھەم كىچىك ئىكەن
بالىلارنىڭ ئەڭ ئاخىرقىسى.
يولغا راۋان بولۇپتۇ ئۇنى
تاشلاپ قويۇپ ئىككى ئاكىسى.

بۇ بالىلار مېڭىپتۇ جەڭگە
قولغا ئېلىپ قىلىچ - قالغانى.
غانجۇغداپ ئاتنىڭ كەينىگە
يولغا ئالغان ئوزۇق - تالغانى.

چىللەر كېزىپ ئون بەش كۈن يۈرۈپ
دۈچكەپتۇ بىر سۈزۈك بۇلاققا.
بۇلاق بويى چىمەنلىك چۈپلۈك
خوپ يېقىپتۇ ئاتقا، ئۇلاققا.

X X

ئۆيدە قالغان كەنجى ئوغۇلنىڭ
باركەن ئىسىل، يورغا بىر ئېتى.
جېنىدىنمۇ قەدىرلىك ئىكەن،
ئۇنىڭ ئۈچۈن تۇغۇلغان يۇرتى.

ۋەيران بولغان يۇرتىغا قاراپ
ۋۇجۇدىنى قاپلاپتۇ ھەسرەت.

بارغانسېرى ئۇلغىيىپتۇ ھەم
ئوز يۇرتىغا ئوتلۇق مۇھەببەت.

ئەزجدىھاغا - ئاپەتكە قارشى
ئۈچمەنلىگى يامراپتۇ شۇئان.
بارماق بوپتۇ قىساس ئېلىشقا
كويىمىقاپقا كوتىرىپ ئىسيان.

كەنجى

ئاتا، ماڭا مۇھەت بەرسىڭىز
ئاسايىشلىق دۇئا بەرسىڭىز،
ئەجدىھانى يوقاتسام بېرىپ
زىرائەتنى قايتا تەرسىڭىز.

بوۋاي

قۇدرىتىدىن ئىككى ئاكاڭنىڭ
تەپسە زەنجىر ئۇزىلەر ئىدى.
سەن نىمىدىڭ ئۇنىڭ ئالدىدا
ئاكىلىرىڭ تەڭ كېلەلمىدى.

بىراق كەنجى ياناي پەيلىدىن
سورايدىكەن كۈندە يالۋۇرۇپ.
ماقۇل كەپتۇ بوۋايمۇ ئاخىر
مىڭ تەسلىكتە ئويلىنىپ تۇرۇپ.

مىندۇرۇپتۇ بوۋاي ئوغلىنى
يورغا تايغا ئىگەرنى توقۇپ.

نەلەپتۇ ھەم ساخاۋەتلىك يول
پەچىرلاپ كۆپ ئايەتلەر ئوقۇپ.

سەپەر قىپتۇ سەھرا يىگىتى
تالاي يېزا، يۇرتلارنى ئاتلاپ.
پايانى يوق توغراق، ئورمانلار
قۇم دېڭىزىن ئارقىغا تاشلاپ.

كېتىپ بارسا بىر چۆلدە يالغۇز
ئۇچقىشىپتۇ بىر قېرى بوۋاي.
چىرايىدىن ياغار ئىكەن نۇر
مېھرى ئىللىق، شۇنچە خۇش چىراي.

خىزمىتى

نەگە ماڭدىڭ ئوغلۇم، پايالىنىز —
دەشتى چولنى، قۇملارنى كېزىپ؟
ئىنسان كەلمەس ئىدى بۇ ياققا
قالغانسەن يولۇڭدىن ئېزىپ؟

كەنجى

ماڭدىم ئاتا ئەجدىھا شۇمنى
كەيىقاپتا گۇمراڭ قىلىشقا.
خاراڭ بولغان كەڭ دىيارىمغا
سۇ ئېپكىلىپ بوستان قىلىشقا.

خىزىر

تەلەپلىرىڭ ئىجاۋەت بولسۇن
ئەل بەختىگە مەھلىيا غېرىپ.
يوللۇغۇم بۇ، جەڭگاھقا كىرگىن
خاسىيەتلىك كۇلانى كىيىپ.

يامان يەرگە مېڭىپسەن ئوغلۇم
ھۇشيار بولغىن، ھەردەم پەخەس بول.
شان - شەرەپلەر كەلتۈرۈپ ئەلگە
قەھرىمان بول، بار زەبەردەس بول!

دۇئا بىلەن تەڭلا ئۇ بوۋاي
كۆزدىن غايىپ بولۇپتۇ بىردىن
رەھمەت ئېيتىپ، كۇلانى ئېلىپ
كەنجى مېڭىپ ئېشىپتۇ قىردىن.

ئۇچىقىشىپتۇ ئىككى ئاكىسى
بىر يەرلەرگە بارغاندا يېتىپ.
ياتقان ئىكەن ئاچلىقتىن قۇمدا
ھۇشسىزلىنىپ ماغدۇردىن كېتىپ.

كەنجى يىغلاپ كېتىپتۇ شۇئان
بىچارىلەر ھالىنى كورۇپ،
لەۋلىرىگە تېھتىپتۇ سۇ
قېرىنداشلىق مېھرىگە چومۇپ.

بىر ھازادا ھۇشغا كەپتۇ
ئۇلار ئاستا ئورنىدىن تۇرۇپ.
ئاندىن ئۇچى بىللە مېڭىپتۇ
سەپىرىنى داۋاملاشتۇرۇپ.

ئېتىلىپتۇ چاققاق ھەرىلەر
بارغىنىدا ئېغىز ئالدىغا.
قېچىپ ئارتقا ئىككى ئاكىسى
ئۆزلىرىنى ئاپتۇ دالدىغا.

شۇ قاچقانچە ئۇلار قايتىدىن
ئارقىسىغا بارماپتۇ يېنىپ.
ئارام ئالغاچ تۇرۇپتۇ قاراپ
پىنھان جايدا ئىنسىسەن كۈتۈپ.

ھەرىلەرنى ئولتۇرۇپ كەنجى
داۋام قىپتۇ مۈشكۈل سەپەرنى.
كىرگەن چاغدا جىلغا ئىچىگە
كورۇپتۇ بىر پەرى، گۈزەلنى.

ئۇ تۇرارمىش غارنىڭ ئالدىدا
تاشلاپ نەزەر زەپمۇ چىرايلىق.
جادۇ كىرىپك، قەلەم قاشلىرى
خۇلقى ئاندىن ئويناق، جۇلالىق.

”ئەي، چەۋەنداز گۈل چىراي يىگىت
بىزنىڭ ئويىگە قىلىڭ مەرھەمەت“ —

تەكلىپ قىپتۇ غارنىڭ ئىچىگە
ساھىبجامال بىلدۈرۈپ ھورمەت.

پەردىسىنى قايرىپتۇ كەنجى
غار ئىچىگە قىلىپ ئىلتىپات.
باشلاپتۇ ھەم ئوينىنىڭ تورىگە
ساھىبخانىمۇ ئۇنى ئويىگە شات.

كۈتۈپ ئاپتۇ ئىززەتلىك شۇنچە
ساقى بولۇپ ئۈچ ماھى تابان.
بىر بىرىدىن شەپقىتى ئۇلۇغ
بىر بىرىدىن ئۆتكەن مېھرىۋان.

كەلتۈرۈپتۇ نازۇ - نىمەتلەر،
ئىچىملىپتۇ بەركەت داستان.
تەكلىماكان يىگىتى ھەيۋەت
غار ئىچىدە بولۇپتۇ مېھمان.

ئۈچ پەرىنى سېرىق ئەجدىھا
يۇرتلىرىدىن بۇلاپ كەپتىكەن.
غېرىپلىقتا مۇساپىرلارنىڭ
كۈن ئالىمىغى بەكمۇ تەس ئىكەن.

ھەر تاماقتا ئەجدىھا ناكەس
يەپ كېتەرەكەن ئۈچ قازان ئاشنى.
تۇرار ئىكەن ئۇلار گۆش توغراپ
ئوماچ چېلىپ، قاينىتىپ داشنى.

قايتالارغا ئوزۇنلۇق ئۈچۈن
ئاپتۇ يىغىپ سانسىز كالا - ئات.
ئەندىشىدە، ئازاپ ئىچىدە
ئوتەر ئىكەن بۇ يەردە ھايات.

مەقسىدىنى ئاڭلاپ يىگىتنىڭ
كېتىشىپتۇ قىزلار سۇيۇنۇپ.
قولدىن كەلگەن ياردەملىرىنى
قىلماق بوپتۇ بەكمۇ كويۇنۇپ.

بىرىنچى پەرى
يەتمەسكىن ئاڭا كۈچىڭىز؟

ئىككىنچى پەرى
كېتەرمىكىن بىكار ئەجرىڭىز؟

ئۈچىنچى پەرى
ئارام ئېلىڭ بۇ يەردە بىر پەس.

كەنجى
ئېلىشىمەن قەتئى، زەبەردەس.

بىرىنچى پەرى
بىز بولىمىز سىزگە ھەممەنەپەس،
تارمار بولسۇن ئەجدىھا ناكەس.

ئىككىنچى پەرى
قۇۋۋەتلىنەن سۇن ئەمەسە يىگىت
قىلالىمىسۇن ئەجدىھا شۇم قەست.

ئۈچىنچى پەرى
ئېپ چىقايلى خاسىيەتلىك مەي
قەدەھلەرنى تولدۇرۇپ پەۋەس.

ھىرچۇرلاردىن گۈلگۈن پەرىلەر.
ئېپ چىقىپتۇ ئۈچ قەدەھتە مەي.
ئەجدىھانىڭ قۇۋۋىتى ئىكەن
”مەي” دىگىنى ئاچاركەن ئىشتەي.

مەينى ئېلىپ ئارقا - ئارقىدىن
كۈتۈرۈپتۇ يىگىتمۇ شۇئان.
تۈمۈلاردىن پۈتكۈل بەدەنگە
تاراپتۇ كۈچ، ماغدۇر - قىزىل قان.

ئۇ خوشلىشىپ پەرىلەر بىلەن
ئۇچقۇر تايغا مىنىپتۇ سەكرەپ.
قايتۇ ناخشا ئېيتىپ، ئۈزۈتىپ
پەرىلەر چوڭ زەپەرلەر تىلەپ.

× ×

ئاقار ئىكەن زۇلمەتلىك كېچە،
قارا قازان ئاستىدا ئالەم.
ماڭار ئىكەن كېچىدە كەنجى
ئەقىل، قۇدرەت بوپتۇ ئۇندا جەم.

بارغان چاغدا جەڭگاھقا يېتىپ
بىر كىشەپتۇ سەكرەپ چېچەن تاي.
سەلكنىپتۇ لەرزىگە كېلىپ
جىمجىت ياتقان جىلغا، پۈتكۈل ساي.

ئويغىنىپتۇ چۈچۈپ ئەجدىھا
چىقىرىپتۇ شىددەتلىك بوران.
كەنجى باتۇر كىيىپتۇ باشقا
خاسىيەتلىك كۈلانى شۇئان.

گۈكرەپتۇ شىددەتتە بوران
چىقىراپ شوخ ھەيۋىلەر سېلىپ.
دەم يىقىلسا ئالدىغا قارىغاي،
دەم تېگەرەكەن شەخىل تاش كېلىپ.

تەلۋە بوران كارغا كەلمەستىن
يالقۇنلىغان ئوتنى چېچىپتۇ.
جىلغلاردىن چوققىلارغىچە
تاغنىڭ ئىچى ئوت بوپ كېتىپتۇ.

بارار ئىكەن كۇلالىق يىگىت
قىزىل يالقۇن كوكسىنى بوسۇپ.
ئوت ئىچىدە چۈغدەك قىزارغان
قولدا قىلىچ، مەرتلىگى ئوسۇپ.

تۇرغان ئىكەن ئەجدىھا غاردا
كارامەتلەر كورسىتىپ ماراپ.
قەھرى بىلەن تولغىنىپ ئەمدى
تاشلىنىپتۇ كەنجىگە قاراپ.

بىر كالىۋىگى ئاسماندا ئۇنىڭ
بىر كالىۋىگى يەردە ياتارمىش.
ئېلىشىپتۇ كەنجى باتۇرمۇ
قىلماي شۇندا قىلچىلىك تەشۋىش.

ئوت چاقناپتۇ تۇتۇشقان چاغدا
گويىا چاقماق چېقىپتۇ ئاسمان.
تاغۇ - تاشلار كەپتۇ لەرزىگە
توپا - چاڭغا توشۇپتۇ جاھان.

غۇچۇرلاپتۇ ئېلىشقان چاغدا
چىشلىرىمۇ قاتتىق كىرىشىپ.
يېڭەلمەپتۇ بىرسى بىرسىنى
يەتتە كېچە - كۈندۈز ئېلىشىپ.

دەم ئېلىشنى قىپتۇ ئىلتىجا
ئەجدىھا شۇم چارچاپ ھاسىراپ،

رەھىمدىللىك سەھرا يىگىتى
رۇخسەت قېتىۋ تۇرقىغا قاراپ.

تۇمشۇغىنى چىلاپ ئەجدىھا
سۇمۇرۇپتۇ بىر دەريا سۈنى.
ھەيران قاپتۇ كەنجى باتۇرمۇ
ئۆز كۆزىدە كۆرگەندە بۇنى.

تۇيۇقسىزدىن كەنجىگە قاراپ
قۇيرىغىنى بىرلا ئېتىپتۇ.
كەنجى بىردىن شېخىل ئىچىگە
كانايغىچە كىرىپ كېتىپتۇ.

تەڭلەپ قىلىچ ئەجدىھا كېلىپ
كاللىسىنى چاپاي دىگەندە،
دەپتۇ كەنجى: "نامەرتلىك قىلدىڭ
ۋىجدان دىگەن يوق ئىكەن سەندە."

تۇرۇپ قاپتۇ ياۋۇز ئەجدىھا
تەڭقىسلىكتە بىردەم ئويلىنىپ.
قۇم ئىچىدىن تارتىپ كەنجىنى
چىقىرىپتۇ، بىر نەپرەڭ قۇرۇپ.

كېلەر ئىكەن ئەجدىھا ھەيۋەت
مەغرۇرلىنىپ، بەكمۇ كېرىلىپ.
بىراق، تەككەن قىلىچ زەربىدىن
يىقىلىپتۇ قوساق يېرىلىپ.

شاقراپتۇ دەريانىڭ سۈيى
تەنتەندە شاۋقۇنلار سېلىپ،
تاشتىن - تاشقا سەكرەپ، ئېتىلىپ
تۈزلەڭلىككە قاراپ يول ئېلىپ.

يوقلىپتۇ ئەجدىھا سايدىن،
چېقىلىپتۇ تومۇر ئىسكەنجى.
قايتالارغا سولانغان مالنى
پەسكە ھەيدەپ مېڭىپتۇ كەنجى.

يول ئۈستىدە قالغان ئۈچ پەرى
قوشۇلۇپتۇ كېلىپ بۇ سەپكە.
بىللە سەپەر قىپتۇ ئۇلارمۇ
ئازات بولۇپ غەمدىن ئەبەتكە.

چىم بۇلاقنىڭ يېنىغا كەلسە
ئاكىلىرى يېتىپتۇ ئۇخلاپ.
قايتار ئىكەن دۇنيادىن ئۇلار
كەلمىسە گەر ئىنسى شۇ تاپ.

بېرىپ كەنجى شىپالىق دورا،
خەتەر ھالىدىن قۇتۇلدۇرۇپتۇ.
ھايات نۇرى قىلىپتۇ جىلۋە
ئۈمىت قۇشى خەندەن ئۇرۇپتۇ.

كورۇشۇپتۇ ئاكا - ئىنىلار
ئاشۇ جايدا ساق ۋە سالامەت.

مەپتۇن قىپتۇ ئاكىلىرىنى
پەرىلەرنىڭ ھوسنى ئالامەت.

چەرمىۋاپتۇ كوڭۇللىرىنى
كەنجى ئېلىپ كەلگەن دارامەت.
ئۇلار بۇنى سەپەر ئۈستىدە
ئويلايدىكەن چوڭقۇر داۋامەت.

تۇن قاراڭغۇ ئۇيقۇغا كەتكەن
ئارام ئېلىپ بۇندا بارچىسى.
دىلدا قايناپ ئوغىسى بىراق
ياتار ئىكەن ئىككى ئاكىسى.

يېرىم تۈندە ئۇلار يوشۇرۇن
قۇلاق يېقىپ پىچىرلىشىپتۇ.
ئۇزۇپ - ئۇزۇپ ئەلەملىك تىنىپ
كوڭلىدىكى سىرنى يېشىپتۇ:

”يۇرت ئالدىغا، بوۋاي ئالدىغا
بارماقچىمىز قايسى يۈز بىلەن.
مىسلى جەننەت گۈزەل يېزىغا
بىز قارايمىز قايسى كۈز بىلەن.

ئۇندىن كۈرە ئىنىمىز كەنجى
قالسۇن مۇشۇ جەزىرە، چۈلدە.
جايلىۋېتىپ ھازىرلا ئۇنى
تېز جۈنەيلى دەرھال مەلىگە.....“

ئۇلار شۇنداق كېلىشىپتۇ - دە،
بولۇشۇپتۇ يەكدىل ۋە ئىجىل.
شۇم نىيەتنى بېجىرمەك بولۇپ
كېرىشىپتۇ ئىشقىمۇ دىدىل.

ئاڭلاپ قاپتۇ ئۈچىنچى پەرى
ئۇلارنىڭ بۇ سىرلىق سوزىنى.
كۈزىتىپتۇ قىلمىشىنى ئۇ
يوشۇرۇنچە ئۈزمەي كوزىنى.

بايقاپ تۇرسا قىنىدىن ئېلىپ
قىلىچىنى يالاڭچىلاپتۇ.
شۈمپەنلىكىنىڭ يولىغا ئۇلار
نومۇس قىلماي قەدەم تاشلاپتۇ.

تۇن قوينىغا شۇڭغۇپتۇ پەرى
ئويغىتىپتۇ كەنجىنى ھېرىپ.
ياتقان ئىكەن قاتتىق ئۇيقۇدا
كەتكىنچۈن جەڭلەردە ھېرىپ.

گەپنى ئاڭلاپ دەرگۇمان بولۇپ
ئولتۇرۇپتۇ ئۇ ھەيران قېلىپ.
تۇرغىچە ئۇ تېگىپتۇ بىراق،
يامپىچىغا بىر قىلىچ كېلىپ.

ئىككى پۇتى چورتلا كېسىلىپ
ئۇزۇلۇپتۇ، ئاجراپ كېتىپتۇ.
چىشلىگەنچە قولنى بەرى
پىچەنلىككە ئوزىن ئېتىپتۇ.

بىر قوساقتىن چىققان ئاكيلار
قېپتۇ شۇنداق ۋاپاغا - جاپا
مال دۇنيانى كوزلەپ شۇم نىيەت
قەست قىلىپتۇ قېرىندىشىغا.

ئاختۇرۇپتۇ ئەتراپنى خىلى
تېپىلماپتۇ ئۇچىنچى بەرى.
شۇ كېچىدە كەنجىنى تاشلاپ
قوزغىلىپتۇ بۇ يەردىن بەرى.

ئۇلار يولدا ئىككى بەرنى
خوتۇن قېپتۇ بىردىن ئوزىگە.
شاتلىغىدا خەۋپ - خەتەرلەر
كورۇنمەپتۇ زادى كوزىگە.

X X

چىققان چاغدا نۇرىنى سېپىپ
لالىرەگىلىك ئۇپۇقتىن قۇياش.
كوتىرىپتۇ ئۇچىنچى بەرى
پىچەنلىكتىن ئاستاغىنە باش.

كەلسە مېڭىپ ھىلىقى يەرگە
كەنجى ياتقان ھالسىز، قانسىراپ.
توختىماپتۇ تېڭىشسا نەپەس،
قىيىنلاركەن چېكىپ دەرت، ئازاپ.

قىز ئويلاپتۇ: شۇ باتۇر يىگىت،
ئېرىشتۈرگەن بىزنى ھاياتقا.
يېتەلمىدى بىراق كۈزلىگەن،
مەقسىدىگە، ئارزۇ - مۇراتقا.

ئايىرلىمايمەن ھەرگىز ئۇنىڭدىن،
كۈتەرمەيدۇ بۇ ئىشنى ۋىژدان.
ۋاپادارنى سۈيىمەن دىلىدىن،
بولسام مەيلى بۇ يولدا قۇربان.

يۈتكەپتۇ قىز كەنجىنى ئاستا،
ماكان ياساپ تېپىپ ئەپلىك جاي.
كۈيۈنۈپتۇ مېھرىنى تۈكۈپ،
بەرمەك بوپتۇ بىر پىيالە چاي.

بىراق ئوتلار ئوچۇپ كەتكەچكە،
غەم تولۇپتۇ قىزنىڭ كۈكسىگە.
ئەتراپلارغا قاراپ باققىلى،
ئۇ چىقىپتۇ قۇم دۈڭ ئۈستىگە.

تىكىلىپتۇ چولپان كوزلىرى،
توت تەرەپكە - سەھرا تامانغا.
كورۇنۇپتۇ يىراقتا ئاق ئىس،
تۇرغىدەكمىش تېگىپ ئاسمانغا.

ئويلاپتۇ ئۇ: ئاشۇ تەرەپتە،
بولسا كېرەك چارۋۇ ھەم چوپان.
بۇ خەۋەرنى يەتكۈزۈپتۇ تېز،
ئۇچۇپ كېلىپ كەنجىگە شۇ ئان.

«ئوت كۈرۈنگەن يەرگە بارماسلىق
كېرەك ئىدى، خەير، سالاۋات» —
دەپتۇ كەنجى پەرگە جېكىپ:
“يېنىپ كېلىڭ، ھايال قالماي پات.”

ياغلىغىنى قولغا ئېلىپ
تاغ تەرەپكە يۈگرەپتۇ پەرى.
چۈشەر ئىكەن ئايدەك يۇزىدىن
ئېقىپ يەرگە ئۇنچىدەك تەرى.

كۈن ئولتۇرغان مەزگىللەر بىلەن
كەپتۇ يېتىپ تاغنىڭ قېشىغا.

بارغانسېرى كوڭلى ئەنسىرەپ
ھەر خىل ئويلار كەپتۇ بېشىغا.

ئەتراپىنى چىتىلغان ھويلا،
دوۋە - دوۋە تۇرار كەن ئوتۇن.
ئولتۇرۇپتۇ ئوڭكۇر ئالدىدا
چاق ئىگىرىپ پاخماباش خوتۇن.

— ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم ئانا —
تازىم قىلىپ دەپتۇ ئۇ چېۋەر.
دەپتۇ خوتۇن: "يۈتمەكچى ئىدىم،
بۇ سالامىڭ بولسا ئەگەر."

قارىسا ئۇ، پەرى سەپ سېلىپ
يەتتە باشلىق يالماۋۇز ئىكەن.
تېلەتى سەت، بەدەنلىرىنى
كىرپە ئوخشاش قاپلىغان تىكەن.

"يىگىم كەلگەن ئىدى يېڭى گوش
خويما ئوبدان كەپسەن بۇياققا، —
دەپتۇ ياۋۇز كوزىنى سانچىپ، —
ئۆلگۈرۈپسەن كەچلىك تاماققا!"

"ئانا، — دەپتۇ پەرى يېلىنىپ، —
ئۇنىڭسىزمۇ كوڭلۇم بەك يېرىم.

ئالدىڭىزغا ئوتقا كەلگەندىم
ئۆيدە قالدى يېرىم جان ئېرىم.

مەن ئويۇمگە ئوتنى ئاپىرىپ
بىر چىمە چاي بېرىي ئالدىدا،
تەسەددۇقمەن ئۇنىڭدىن كېيىن
قىلىشىڭىزەۇ جېنىمدىن جۇدا!

ماقۇل كېلىپ موھلەت بېرىپتۇ
بولغان چاغدا قاراڭغۇ - خۇپتەن.
ئىتىشىگە كۈلنى قاچىلاپ،
دەپتۇ: "بۇنى توكۇپ ماڭىسەن".

كۈلنى چېچىپ يول بويى پەرى
يېتىپ كەپتۇ ئويىگە ئاخىر.
بولغان ئىشنى سوزلەپ بېرىپتۇ
سۇيىگىنىگە قىلالماي تەخىر.

ئولتۇراركەن ئازاپتا كەنجى
يا ئورنىدىن ئۆرە تۇرالماي.
"خەپ" دەيدىكەن، قايغۇ - ھەسرەتتە
بۇ ئەلەمگە زادى چىدالماي.

يوشۇرماقچى بوپتۇ كەنجىنى
قورمۇشلۇققا پەرى كوتىرىپ.

ئەتمىسۇن دەپ يالماۋۇز كېلىپ
كەنجىنىمۇ قوشۇپ ئواتۇرۇپ.

يولدىكى كۈل ئىزىغا قاراپ
كەپتۇ يېتىپ يالماۋۇز ئاپەت.
ئاچچىغىدا دەرھال كەنجىنى
بىر يالماپتۇ قىلالداي تاقەت.

پۇتلىرىنى تېرىپ ئەكىلىپ
كانىيىغا پۇرلاپ تىقىپتۇ.
كەنجى ئۇنىڭ كەينىدىن بىراق
سەللىمازا، پۇتۇن چىقىپتۇ.

ئۇ، تىنارمىش ئوكۇزگە ئوخشاش
غۇچۇرلىتىپ چىشىنى چاپناپ.
ئىككىسىنى ئالدىغا سېلىپ
ئېپ مېڭىپتۇ ئويىگە ھەيدەپ.

كويىدىكەن ھويلىدا قانچە
چوڭ - چوڭ گۇلخان ئوچمەي، توختىماي.
كېتىدىكەن كېچىدە، تۇندە
قىزىل يالقۇن بولۇپ ھەممە جاي.

شۇ ئىسىقنىڭ تەپتىدە راھەت
ياشايدىكەن يالماۋۇز خوتۇن.

ھويلىسىغا ئالار كەن دوۋىلەپ
نۇرغۇن - نۇرغۇن سەر جانلاپ ئوتۇن.

ئوت قالاشنى، ئوتۇن يېرىشنى
كەنجى باتۇر ئۇستىگە ئاپتۇ.
يالماۋۇزنىڭ بېشىنى بېقىش
پەرى قىزنىڭ ئىشى بوپ قاپتۇ.

شۇنداق قىلىپ كەنجىلەر بۇندا
قېلىشىپتۇ چاكار بولۇشۇپ.
بىز سۆزلەيلى ئاكىلىرىدىن
ھىكايىمىز كەتسۇن ئۇلۇشۇپ.

X X

ماڭار ئىكەن ئۇلار يول بويى
قىقاس سېلىپ، ۋاڭ - چۇڭ كوتىرىپ.
ماللىرىنى ئەيش - ئىشرەتكە
خالغانچە چېچىپ، بۇزۇشۇپ.

بىر كۈنلىرى كىرىپ بېرىپتۇ
يۇرتقا دەريا بويىنى بويلاپ.
قارشى ئاپتۇ ئەل - يۇرت شادىمان
ناغرا چېلىپ ئۇسۇللار ئويناپ.

گەر زەپەرنىڭ غۇرۇرى، پەخرى
ئانىسىنى ئالسىمۇ ئوراپ.
ئەل ياتاردا كەنجى ئوغلىنىڭ
دېرىگىنى قىپتۇ ئۇ سوراپ.

ھوماي ياتار ئىكەن كەنجىنىڭ
قايغۇسىدا ئاھ، پەريات ئۇرۇپ.
ئەما بولۇپ قاپتۇ كوزلىرى
تولا يىغلاپ، ياشلىرى قۇرۇپ.

قىلغان ئىكەن ئىككى نامەرتمۇ
بۇ توغرىلىق پىششىق مەسلىھەت.
يېتىپ كەپتۇ مەسلىھەتنى
بايان قىلىش ئۈچۈن ياخشى پەيت:

”ئەجدىھا شۇم يالغۇز ئەمەسكەن
كويىقايىنىڭ - غارنىڭ ئىچىدە.
يەكمۇ - يەك جەڭ قىلدۇق بىز بېرىپ
دەم ئالماستىن كۈندۈز - كېچىدە.

يەتتە كېچە - كۈندۈز دىگەندە
يەڭدۇق ئۇنى ئىچكىرلەپ كىرىپ.
شېھىت بوپتۇ ئىنىمىز كەنجى
غار ئىچىدىن چىقساق بىز يېنىپ.”

ئېچىنىش ۋە قايغۇ - ھەسرەتتە
ئۇلار ھوڭرەپ يىغلاپ كېتىپتۇ.
تۇتقان بولۇپ مۇسبەت، ھازا
كوز ياش قىلىپ مۇڭغا پىتىپتۇ.

كۆيدۈرەركەن ھەر كۈن بوۋاينىڭ
يۈرىكىنى بالىنىڭ ئوتى.
كىشىنەپ تۇرغان تايىنى كورگەندە
بىلىنەرەكەن باغرىنىڭ يوقى.

بوغۇز يىمەي كىشىنەپ ئۇچقۇرتاي
ژۇلقۇيدىكەن تالاغا قاراپ.
گۇمان پەيدا قىپتۇ بوۋايدا
چىچەن تايىنىڭ ھەركىتى شۇ تاپ.

توقۇپ تايىنى قويۇپتۇ ئاڭا
كەنجى تۇتقان قىلىچنى ئېسىپ.
قويۇپ بەرگەن ئىكەن دالاغا
تاي ئۇچۇپتۇ چوللەرنى كېسىپ.

ئايلىق يولنى ھەپتەدە بېسىپ
كەپتۇ يېتىپ ئوڭكۇر ئالدىغا.
كېچە ئىكەن، قاراڭغۇ ئىكەن
تاي كىشىنەپتۇ تۇرۇپ دالدا.

تاي ئۇنىنى ئاڭلاپتۇ كەنجى:
”چۇشۇمۇ بۇ، ئوڭۇمۇ“ — دەپتۇ،
تۈيدۇرماستىن ئوڭكۇردىن چىقىپ
يۈگرەپ تايىنىڭ يېنىغا كەپتۇ.

كۈزلىرىگە ئىشەنمەي دىسە
قەدىناز تاي تىپىرلاپ تۇرغان.
ئىگەرلىرى توقۇلغان ئەپچىل
مىسران قىلىچ يانغا ئېسىلغان.

تۇتالماستىن ئوزىنى، كېلىپ —
بوينىدىنلا ئاپتۇ قۇچاقلاپ.
قاشقىسىغا سۇيۇپتۇ تايىنىڭ
ئىختىيارسىز سۇيۇنۇپ يىغلاپ.

غەزەپ بىلەن قىنىدىن سۇغۇرۇپ
قىلىچىنى قولغا ئاپتۇ.
دەستىسىنى ئوچۇملاپ مەھكەم
ئوڭكۇر تامان قەدەم تاشلاپتۇ.

ئاستا كېلىپ قىزنى ئويغىتىپ
ئېپ چىقىپتۇ تايىنىڭ قېشىغا.

ئاندىن كىرىپ ئۇرۇپتۇ قىلىچ
يالماۋۇزنىڭ يەتتە بېشىغا.

جۇداقېتۇ يالماۋۇزنىمۇ
بىر ئۇرۇپلا قىرىق بىر جاندىن
سۇيگىنىنى ئالدىغا ئېلىپ
تۇلپارىغا مىنىپتۇ ئاندىن.

قانات ياساپ ئۇچۇپتۇ چولدە
ئوز يۇرتىغا قاراپ ئۇچقۇر تاي.
قاپتۇ ئارتتا قېلىن ئورمانلار،
قۇم بارخانلار، تاغلار، خىلۋەت ساي.

تاڭ ئېتىپتۇ، سەھەر قۇياشى
نۇر توكۇپتۇ گويىكى ئالتۇن.
قىرغاقلارغا ھۇجۇم ياسىغان
ئۇنچىلەردە چاقناپتۇ يالقۇن.

ئۇلار يولنى ئاياقلاشتۇرۇپ
كەپتۇ قۇتلۇق ئويىگە يېتىپ.
ياتقان ئىكەن ئەمە ئانىسى
دەرماندىن، ھالىدىن كېتىپ.

قۇچاقلاپتۇ ئوغلنى ئانا
مېھرى بىلەن يېقىپ يۈزنى.
قوللىرىدا سىلاپتۇ كەنجى
ئانىسىنىڭ كۆرمەس كۆزنى.

ئېچىلىپتۇ ۋاللىدە كۆزى
قۇتۇلۇپتۇ قاينۇدىن ئۆزى.
بالىسىغا ياققاندا باغرىن
بۇلبۇل كەبى ئۇرغۇپتۇ سوزى.

بايان قىپتۇ ئولتۇرۇپ كەنجى
باشتىن ئۆتكەن سەرگۈزەشتىنى.
تىڭشار ئىكەن ئاتا - ئانىسى
قويۇپ شۇنچە زېھنى، رىشتىنى.

ئۇ سوزلەپتۇ ئاكىلىرىنىڭ
چەككەن جاپا، كەچمىشلىرىنى.
تۇندە قىلىچ بىلەن چانغان
نامەرتلىگى، قىلمىشلىرىنى.....

توكۇلۇپتۇ يامغۇردەك يېشى
چىداماستىن يىغلاپتۇ موماي.
دەرغەزەپتە قىلىچنى ئېلىپ
دەس تۇرۇپتۇ ئورنىدىن بوۋاي.

بوۋاي

چىقىپ جەڭگە بېلىڭنى باغلاپ
بولۇشتىڭمۇ تەييارغا ئەييار.
ۋاپاسىزغا ئورۇن بەرمەيدۇ
سۇيۇملۇك ئەل، بۇ ئانا دىيار.

سەنلەر ئوخشاش كۈرمىڭ يىگىتتىن
ئەۋزەل ماڭا كەنجىدەك بىرسى.
بولسۇن ساۋاق، ۋاپاسىزلارنىڭ
كويۇپ پۇتسۇن شۇملۇق، ھىلىسى!

دەپتۇ - دە، ئۇ ئىككى ئوغلىنى
رەھمە قىلماي چاناپ تاشلاپتۇ.
شۈھرىتىگە كەنجى ئوغلىنىڭ
چوڭ مەرىكە - توپىنى باشلاپتۇ.

×

×

كەنجى باتۇر جەڭ قىلغان ئىكەن
تاك قالدۇرۇپ ياۋنى زىيادە.
گۈللەش ئۇچۇن ئانا يۇرتىنى
ئەنە شۇنداق تىكلەپ ئىرادە.

شاھزادە ۋە ئۇنىڭ دوستى

بۇندىن بۇرۇن — قەدىم زاماندا
كۈنچىقىشتا - شەرق تاماندا،

ئارۇن دىگەن بىر شاھ بار ئىكەن،
بايلىغىغا زىمىن تار ئىكەن.

گەر بولسىمۇ بايلىقلىرى مول،
كورگەن ئىكەن يالغۇز بىر ئوغۇل.

بەھرام ئىكەن ئوغلىنىڭ ئېتى،
يوقىكەن تۈزۈك دوستى، ئۆلىپتى.

×

چاقىرىپ شاھ ئوڭ قول ۋەزىرى،
مۇنداق دەپتۇ جېكىپ بىر كۈنى:

”چوڭ بولماقتا ئوغلىمىز بەھرام،
يېغىپ شانۇ - شەۋكەت، ئېھتىرام.

چوڭ بولماقتا ئويىناپ ۋە كۈلۈپ،
كوڭلى تارتقان يەرلەردە يۈرۈپ.

ئويلەش ئۇنى بىزنىڭ بۇرچىمىز،
تېپىش كېرەك لايىغىدا قىز.

ئالدى بىلەن بىر دوست تېپىڭلار،
بۇ مەخسەتكە چوقۇم يېتىڭلار:

دوستى بولسۇن سەزگۈر ھەم چېۋەر،
ئىشتا توغرا مەسلىھەت بېرەر.

بولسۇن قورقماس ئۇنىڭ تەڭتۇشى،
پاراسەتلىك، جايدا ھۇشى.

زاتى بولماي قالسا مۆتىۋەر
مەيلى، ئۇندا يوقتۇر چوڭ زەرەر.

“خوپ!” دەپتۇ - دە، ۋەزىر تۇرۇپتۇ.
مەيدىسىگە قاتتىق ئۇرۇپتۇ.

خەزىنىدىن نۇرغۇن پۇل ئېلىپ،
شاھزادىنى ئارقىغا سېلىپ؛

ئائىلىنىپتۇ بىر كۈنى سەھەر
يىراقلارغا ئېلىپ يول، سەپەر.

يۈرەر ئىكەن شەھەرمۇ - شەھەر
ئۇچقۇشپتۇ كوپلەپ يىگىتلەر.

كېلىپ ھەر خىل شىرىن ئويلارغا
ئاپىرىپتۇ مەشرەپ، توپىلارغا.

كورسىتىپتۇ شاھزادىلەرنى
سودىگەرلەر، بەگزادىلەرنى.

كورسىتىپتۇ باينىڭ بالىلىرى،
تېشىپ تۇرغان دۇنيا - ماللىرى.

چىققان ئىكەن نى، نى چەۋەنداز
ئېيتىلىشىچە، بۇ ئالەمدە ئاز،

يەنە كۆپ دوست چىقىپتۇ شۇنداق
ياراتماپتۇ شاھزادە بىراق.

قاپالماستىن كۆپ جايغا بېرىپ،
يېنىپ كەپتۇ ئاقۋەت ھېرىپ.

بىر كۈنى شاھ شىكاردىن قايتىپ،
ئارغىماقنىڭ تىزگىنىن تارتىپ؛

كېلەر ئىكەن تولىمۇ خوشال
بولغان چاغدا كەچكىرىپ زوۋال،

ئۇچقىشىپتۇ بىر يوغان چىنار،
كورسە ئادەم بەكمۇ زوقلىنار.

ئۇندا نەچچە ئادەم توپلىشىپ،
ئولتۇرۇپتۇ قىمار ئوينىشىپ.

قىمارۋازلار ئۇلارنى كورۇپ
ھەر تەرەپكە قېچىپتۇ ئۇركۇپ.

ئەمما بىرسى قاچماي تۇرۇپتۇ،
قالغانلىرى غايىپ بولۇپتۇ.

ھەيران بوپتۇ شاھزادە قاراپ،
باتۇرلىقى كۆڭلىگە ياراپ.

بەھرام ئۇنىڭ ئالدىغا دەرھال
بېرىپتۇ - دە، سورايتۇ ئەھۋال:

— ئىسىمىڭ نىمە، ئۆزەڭ قەيەرلىك،
قولۇڭ قايسى كەسپكە ئەپلىك؟

— يۇرتۇم چولدىر، ئېتىمدۇر مەردان،
باش تەققىدەك مەندە يوق ماكان.

ئانا-ئانا بولمىغان نېسىپ
قىمارۋازلىق مەندىكى كەسپ.

قىمارۋازدا كورۇلگەن جۇرئەت
ھەمدە راستچىل ئىسىل پەزىلەت،

شاھزادىنى قىلىپتۇ قايىل،
پادىشامۇ بولۇپتۇ مايىل.

مىندۇرۇپتۇ ئۇنى ئېتىغا
ئېپ كېتىپتۇ ئۇدۇل ئوردىغا.

دوست تېپىلغاچ يالغۇز ئوغلىغا.
توغرا كەلگەچ شاھنىڭ ئويىغا،

شاھ بولۇپتۇ تولىمۇ خوشال
خوش قىلماپتۇ ۋەزىرىنى بۇ ھال.

قىمارۋازنى ئېپ ماڭغان چاغدا
قايتۇ ۋەزىر ھەسرەتتە، داغدا.

ئىچى ئاداپ، تارتىپ بەك جەۋرى
قىپتۇ نۇرغۇن ئېغىرلىق، سەۋرى.

بارار ئىكەن ئوڭۇپ، تاتىرىپ
قەغەز يەڭلىغ رەڭگى ئاقىرىپ.

تېپىلغاچقا دوست بەكمۇ قىيىن
شاھ ئوردىغا كەلگەندىن كېيىن،

بۇ دوستلىقنىڭ شەرىپى ئۇچۇن
يىڭىتلەرنى چاقىرىپ بىر كۈن،

تەكلىپ قىلىپ چەتتىنمۇ ھەتتا
ئۆتكۈزۈپتۇ زىياپەت كاتتا.

شاھ ئېيتىپتۇ ئاشۇ سورۇندا
تۇرۇپ مەغرۇر شاھلىق ئورۇندا:

”پۈتكۈل ئەلگە بولسۇنكى روشەن
پېقىر بۈگۈن تولىمۇ خۇرسەن:

ئوغلۇم بەھرام تاپتى ئاغىنە
بۇ شەرەپكە بولسۇن تەنتەنە.

مەردانجانمۇ ئۈزەمنىڭ ئوغلۇم،
پەرزەنتلەرگە كوكسۇمدە قولۇم.

دولتسىدە ئوسۇڭلار ئەرگىن،
چىن دوستلاردىن بولۇڭلار لېكىن.

ۋاپادار بوپ مەڭگۈ ئىككىڭلار
دوستلۇق ئۇچۇن جاننى تىكىڭلار!

كەلگۈسىدە سىلەرنىڭ دولەت
پۈتكۈل شەرەپ - شانۇ ھەم شەۋكەت.

شۇندىن كېيىن مەشرەپتە، تويدا
بۇ ئىككى دوست بىللە ھەر كويدا،

ئويناپ - كۈلۈپ خوشال يۇرۇپتۇ،
شاھ ھوزرىدا دەۋران سۇرۇپتۇ.

كەپتۇ بىر كۈن ئوۋغا چىققىسى،
گۈزەل تاققا بىللە ئىككىسى.

ئات ئۈستىدە بىر بىرىن قۇچۇپ،
ئاتلىنىپتۇ ئوردىدىن ئۇچۇپ.

پىشاۋاندا تۇرۇپ پادىشا
زوقلىنىپتۇ بۇ ئىشقا راسا.

تۇرغان ئىكەن ۋەزىرمۇ قاراپ
ھوجۇرمىدا رۇجەكتىن ماراپ.

ھەسەتخۇرلۇق پاتماي كالىغا
بېرىپتۇ ئۇ شاھنىڭ ئالدىغا:

”دېمەكچىدىم بىر گەپنى ئەسلى
دېمىگەندىم يەتمىگەچ پەسلى.

مەن بىر ئىشقا خېلىدىن ھەيران،
ئويلىغانچە بولمەن غەمخاڭ.

مەردان بولسا قىمارۋاز، لۈكچەك،
زاتى بىزدىن تېخىمۇ بولەك؛

نەسلىمىزگە كېلەرمۇ راۋا
دەردىمىزگە بولۇرمۇ داۋا؟“

دەپتۇ شۇندا پادىشا ئاستا
باللارنى قىلىپ بىر ۋاستە:

”كەچىك ئەمەس بەھراممۇ ھازىر
ئويلىشايلى بۇنىمۇ ۋەزىر.

تارتقان بولسا كوڭۇل خاھىشى،
يول قويمايلى بۇ دوستلۇق ئىشى،

ئوسسۇن بولۇپ باللار زىرەك،
توغرا ئىشتىن بوغماسلىق كېرەك.”

بۇ سۆزلەرگە بولمىغاچ مايىل،
ئۆز گېپىدە تۇرۇپتۇ جاھىل:

«ئىت سەمىرسە ئىگىسىن چىشلەر»
دەپشەركەن دائىم كىشىلەر.

ئوردىمىزدا يۇرسە قىمارۋاز،
ئەنسىرەركەن كوڭلىمىز بىر ئاز.

كەلگۈمىزدىن قىلىپ ئەندىشە،
ياتالمايمەن ئويلاپ ھەمىشە.

بىر كۈنلىرى ئاشۇ كاساپەت
پەيدا قىلماس بىرەر پالاكەت؟!

شاھ ئورنىدىن تۇرۇپتۇ يەنە
مۇنداق دەپتۇ قىلىپ تەنتەنە:

”مەن بايقىسام ئىت ئەمەس ئەسلى.
يولۋاس بىلەن شىر ئىكەن نەسلى»

كەلگۈسىدىن بولۇپ خاتىرجەم
بەھرىدىلا يىمەي تولا غەم،

بىز تىلەيلى بەخت - سائادەت،
بولسۇن بالىلار ساق ۋە سالامەت.

ۋەزىر ئەمدى گەپ قىلالماپتۇ،
لەۋنى چىشلەپ جىم بولۇپ قاپتۇ.

بۇ ئىككى دوست كېچە ھەم كۈندۈز
ئوتۇشۇپتۇ بولۇپ ئىناق، ئوز.

بارغانسېرى، دوستلۇق كۈچىيىپ،
ئۈسەك سۆزلەر قاپتۇ كۈيىيىپ.

قىلىنىپتۇ غەيۋەت - شىكايەت
پەيدا بوپتۇ ھەر خىل رىۋايەت.

سېزىپ مەردان بەزەنلىرىنى
شاھزادىگە دەپتۇ بىر كۈنى:

“تارقىلىپتۇ غەيۋەت، سوز - چىرچەك،
ئارقىمىزدىن دائىم دىگۈدەك.

بىز ئايرىلىپ يۈرسەك بىر مەھەل،
يېتىنە - ئىغۋا بېسىقسۇن سەل - پەل.”

شاھزادىمۇ توغرا تېپىپتۇ،
مەنىسىگە دەرھال يېتىپتۇ.

دەپتۇ يەنە: “دوستۇم بەھرامجان
مېنى تاپماق بولساڭ ھەرقاچان،

بارغىن ھەيۋەت چىنار تۇۋىگە
ماڭا پانا مۇنار تۇۋىگە.

بىر توۋلىساڭ يېتىپ كېلىمەن،
ئاقبوز ئاتنى چېپىپ كېلىمەن.”

بىر بىرىگە قىيالىماي تەستە
ئايرىلىپتۇ ئىككى دوست كەچتە.

مەردان ئاندىن قايتىپ كېتىپتۇ
كوپ ئۆتمەستىن چولگە يېتىپتۇ.

شاھزادىنىڭ كوڭلىنى گۇمان
قاپلىۋاپتۇ بولۇپ بىر تۇمان.

ئەنسىرەپتۇ ئاغىنىسىدىن،
چەتمىغاچقا زادى ئېسىدىن.

”كەلمىگەندۇ بىرەر پېشكەللىك،
ئاغىنەمگە ماڭا ئىشەنچلىك“

دەپتۇ - دە، ئۇ ئېتىغا مىنىپ،
بېرىپتۇ تېز چولگە ئاتلىنىپ.

چولدا دەريا شاقىرار ئىكەن
كۈن نۇرىدا پارقىرار ئىكەن.

تۇيۇقسىزلا سۇنىڭ ئۈستىدە
ئوخچۇپ تۇرغان دولقۇن كوكسىدە

پەيدا بوپتۇ بىر ئىسىل قولۋاق
زەپمۇ ئەپچىل ئۇرۇلار پالاق.

كېلەر ئىكەن قولۋاقتا ئېقىپ،
چېكىكىسىگە غۇنچىنى تېقىپ،

ئايدىن ئىسىل، بىر گۈزەل پەرى،
گۇيا كۈندەك چېچىلىپ نۇرى.

ۋۇجۇدىغا تولغان نازاكەت،
كۈزلىرىدە ئەقىل - پاراسەت.

مۇشكى ئەنبەر ھىدىلىرى كېلىپ،
دىلىنى قاتتىق لەرزىگە سېلىپ،

جادۇ كىرىپك شەپقەتسىز ئىكەن،
گۈزەللىكتە تەڭداشسىز ئىكەن.

چېكىكىسىدىن غۇنچىنى ئېلىپ،
شاھزادىنىڭ ئالدىغا كېلىپ،

شەپقەت چېچىپ مەستان كۈزىدىن،
نۇرلار سېپىپ ئانار يۈزىدىن،

دەپتۇ قىزىل غۇنچىنى سۇنۇپ،
زەپ يېقىملىق، تۇرغاندەك تونۇپ:

”يىگىت، مېنى ئەسلەر بولسىڭىز،
پىراقىمدا دەرتكە تولسىڭىز،

ئۇشبۇ قىزىل غۇنچىنى ئېلىڭ،
ئىزلەپ مېنى كورگىلى بېرىڭ.“

يىگىت خۇرسەن غۇنچىنى ئاپتۇ،
زوقى كېلىپ قىزدىن سورايتۇ:

”شەمسى قەمەر يۈزلۈك ئانارم
كورۇپ سىزنى ئورتەندى باغرىم.

ماھى تابان، قايدىن بولۇرسىز
نە دىياردا جەۋلان قىلۇرسىز؟“

چېھرىسىدىن بېغىشلاپ ھايات
دەپتۇ بېقىپ تەنناز پەرىزات:

”يۇرتۇم يىراق شەھرى شەبىستان
خازانى يوق بوستان - گۈلۇستان.

ھارۇن شاھنىڭ قىزى بولۇرمەن
ئۇندا ئەركىن پەرۋاز قىلۇرمەن.

شوخ دولقۇنلار ئوخچۇپ ئاجايىپ،
بۇزغۇن ئارا قىز بوپتۇ غايىپ.

گۈلنى تۇتۇپ قاپتۇ - دە، بەھرام،
يالقۇنلىنىپ، كۈتەرگەندەك جام.

يەقىلىپتۇ ھۇشىدىن كېتىپ،
قايتۇ دەريا بويىدا يېتىپ.

بىر ھازادا ھۇشىغا كەپتۇ،
دوستىنى ئۇ قاتتىق ئەسلەپتۇ.

“مەردان!” — دەپ چىڭ توۋلاۋاتقاندا،
ئات كىشىنەپتۇ چول - باياۋاندا.

چىپىپ كەپتۇ چومۇلۇپ تەرگە
مەردان سەكرەپ چۈشۈپتۇ يەرگە.

قۇچاغلىشىپ ئىككى دوست خوشال،
بىر بىرىدىن سورۇشۇپتۇ ھال.

پەرزاتنى كورگىنىن ئايان،
قىپتۇ بەھرام دوستىغا بايان؛

”زىلۋا ئىكەن ئەجەپمۇ تۇرقى،
يۈرەككە ئوت سالدى ناز - خۇلقى.

كۈتتۈم ئۇنى شۇنچە بىقارار،
چىقمىدى ھېچ، نىمە چارە بار؟

شۇئان قاتتىق ئەسلىدىم سېنى،
يار ۋەسلىگە يەتكۈزگىن مېنى“

ھەيران بولۇپ ئېيتىپتۇ مەردان،
ئاڭلىغىنىن دوستىغا شۇئان:

”بارمىش ئۇنىڭ بىر تال غۇنچىسى،
ئاشىق ئىكەن ئاڭا بارچىسى.

بەرسە كىمگە ئەگەر غۇنچىنى،
قىز پەرىشان كۈتەرگەن شۇنى“

چىقىرىپتۇ بەھرام قوينىدىن،
شاتلىغىدا غۇنچىنى بىردىن.

غۇنچىسىنى كورۇپ خوش بولۇپ،
دەپتۇ مەردان بۇمىتكە تولۇپ:

”يەنەك ئۇچۇن يارنىك ۋەسلىگە،
يار ئوينىغان باھار پەسلىگە،

بارايلى يۇر شاھنىك قېشىغا،
بەرسۇن بىزگە رىزالمىق، دۇئا“

كەپتۇ يېتىپ ئۇلار ئوردىغا،
كەپتۇ ئەم شاھنىك ئالدىغا؛

دەپتۇ بەھرام:
”قەدىرلىك ئاتا،
بولمىغايىسىز....
سوزۇمگە خاپا.

كوردۇم مىسلى ئاي جامال پەرى،
ئىكەن دېگىز ئاستىدا شەھرى.

دىلىرىمغا نۇرلار چاچتى ئۇ،
ئەس-يادىمنى ئېلىپ قاچتى ئۇ.

غەم ئەسرىمەن بولالماي تىنىچ،
كار قىلىمىغاي داۋا - دورا ھېچ.

سەپەر تۇتسام موھابەت بەرسىڭىز،
شېپالىقتۇر رەنجىمگە شۇ قىز.

شاھ ئېيتىپتۇ: ”بۇ يامان سەپەر،
ماڭماق بولغان يولۇڭ بەك خەتەر.

گەر كورۇلسە بىرەر ھادىسە،
كى چاپلاشسا كاشال، دەدىسە.

سۇ ئاستىغا يا مەن كىرەلمەي،
ياردىمىمنى ئەسلا بېرەلمەي،

ئوتەر مەڭگۈ ئورۇم ھەسرەتتە
يىغلاپ غەملەر ئىچىدە، دەرتتە...

بۇ نىيەتتىن يانساڭچۇ ئوغلۇم،
باشقا يولغا ماڭساڭچۇ ئوغلۇم.

”ئاتا — دەپتۇ بەھرام يالۋۇرۇپ،
گەپنى ئۇزۇپ ھەم كەسكىن تۇرۇپ:

”ئاغمىنەم بار، يېنىمدا مەردان،
تاغدەك يولەك ماڭا ھەرقاچان.

ئاشقلارنىڭ بىلىسەڭ، بىرىمەن،
شېبىستانغا شۇڭغۇپ كىرىمەن.

يار ۋەسلىگە بېرىپ قانمەن،
پەرىزاتنى ئېلىپ يانمەن.

بىزدىن ئاتا، بولۇڭ خاتىرجەم،
ۋەسۋەسىدە يىمەڭ ھەرگىز غەم

“خەير” — دەپتۇ پادىشا غەمدە،
خەت پۇتۇپتۇ پەلكۈچ قەلەمدە.

ئاق قەغەزگە دۇرلار تىزىپتۇ،
نامىسىدا مۇنداق يېزىپتۇ:

«سالام سىزگە شاھلارنىڭ شاھى،
شېبىستاندا ئەلنىڭ پاناھى.

بولسۇن ئايان سالامدىن سۇڭرە،
ئېيتاي نىيەت مەقسەتنى سىزگە:

كەمىنىڭىز پادىشا ئارۇن
تۈزگەن ئىدىم بىر نىزام-قانۇن،

بېسىپ، كىرگەن ياۋنى قىرغلاشقا،
خەلقىمىزنى ئامان قوغداشقا،

ئۆزلىرىگە تۇغۇلۇپ مۇھتاج
چۈشتى بۈگۈن جىددى ئېھتىياج.

قورال - ياراتى بەرگەيسىز ياردەم،
كۈتمەكتىمەن جاۋابىن ھەردەم.

ئىشەنچ قىلىپ جەزىبىڭىزگە
شاھزادەمنى ئىبەردىم سىزگە“

ئېھتىرامدا مەكتۇپىنى ئاپتۇ،
مەردان قاتلاپ يانچۇققا ساپتۇ.

قاچىلاپتۇ ئوزۇق - تالقانى،
ئاپتۇ قولغا قىلىچ - قالقانى.

خوشلىشىپتۇ ئاتلارغا مىنىپ،
كېتىپتۇ تېز ئۇلار ئاتلىنىپ.

مېڭىپتۇ بىر دەريانى بويلاپ،
شىرىن خىيال، ئويلارنى ئويلاپ.

شۇنداق يۇرۇپ بىرنەچچە كۈنلەپ،
توختىماستىن ھەتتاكى تۇنلەپ،

ئۇچقىشىپتۇ، ئالدىغا دېڭىز،
تۇرار ئىكەن يېيىلىپ چەكسىز.

يامرايدىكەن ھەيۋەت شاقىراپ
جاھاننامە كەبى پارقىراپ،

بىر چېتىدە دېڭىزنىڭ پەقەت،
بىرتال قومۇچ كۈتەرگەن تىك قەد

خاسىيەتلىك ئىكەن ئۇ قومۇش،
خىسلىتىكەن چۈكمەيلا تۇرۇش.

شېبىستانغا بولۇپ ئۇ بەلگۇ،
تۇرار ئىكەن ياپ - يېشىل مەڭگۈ.

شۇڭا ئۇلار بۇيان كېلىشىپ
شۇ قومۇشنى نشان قىلىشىپ،

ئۇزۇشۇپتۇ دولقۇنلار يېرىپ،
دەل قومۇشنىڭ يېنىغا بېرىپ.

ئىككى ياققا ئايرىلىپ سۇلار
سۇ ئاستىغا چوڭۇپتۇ ئۇلار.

بىر ھازادا چېچىلىپ بەھرى،
كورۇنۇپتۇ شىبىستان شەھرى.

كورۇنۇپتۇ زۇمرەت تاغلىرى،
ھەمۇنارلىق گۈزەل باغلىرى.

كورۇنۇپتۇ نۇرغۇن ئىمارەت،
تۇرار ئىكەن قاتار، رەتمۇ - رەت.

ئىمارەتنىڭ تاملىرى مەر - مەر،
قىرلىرىدا چاقناپ ئالتۇن زەر.

شەھرى كۈندەك پارلاپ نۇر چېچىپ،
تۇرار ئىكەن گۈل چىراي ئېچىپ.

ئۇلار ئاستا چۈشۈپتۇ بەرگە
مېڭىشىپتۇ قاراپ شەھەرگە.

بىر ئىمارەت قايتۇ ئۇچقىشىپ،
ئىشىگىگە سېلىنغان قۇلۇپ.

ھويلىسىدا چىرايلىق گۈللەر،
يايرايدىكەن قاراپ كوڭۈللەر.

ئۇلار ئاستا ئويىگە كىرىپتۇ،
بىر مومايغا سالام بېرىپتۇ.

موماي ئىكەن ئاقىدىل، مېھرىبان
قارشى ئاپتۇ ئۇلارنى شۇئان.

موماي دەپتۇ: ”تۈرگە چىقىڭلار،
بالام سىلەر نەدىن كەلدىڭلار؟“

دەپتۇ ئۇلار مومايغا گەپنى،
يۇرتىنى ۋە نىشان مەقسەتنى.....

دەپتۇ يەنە: قىلغىن بىر شەپقەت،
بەرگىل بىزگە بۇ يولدا مەدەت.

موماي دەپتۇ: ”بولدۇ بالام،
ئاۋال سىلەر ئېلىڭلار ئارام.

ئايتۇرسۇندۇر بۇ قىزنىڭ ئېتى،
ئۇلۇغ ئۇنىڭ نامى، شۇھرىتى.

شاھىمىزنىڭ بىرتال قىزى ئۇ،
ھاياتىنىڭ باھار، يېزى ئۇ،

ساقلا ر ئۇنى ئۇچۇز قاراۋۇل،
كورۇشۇشكە قويماي قىلچە يول.

ئۇلار سەھەر ئارام ئالىدۇ،
شۇ چاغ بۇ قىز يالغۇز قالىدۇ.

ئويغىتىمەن سىلەرنى سەھەر،
بىز قىلىمىز ئوردىغا سەپەر.»

يول كورسەتكەچ تەدبىرلىك موماي،
تۇيۇلۇپتۇ بۇ، ئاسان ئوڭاي.

سەھەر پەيتى يېتىپمۇ كەپتۇ،
موماي تۇرۇپ ماڭايلى دەپتۇ.

ئۇلار مېڭىپ ئوردىغا كېلىپ،
كۈزىتىپتۇ ئوبدان سەپىلىپ.

دەم ئالغاچقا قاراۋۇللىرى
ئوچۇق قاپتۇ ئوي - ھوجۇرلىرى.
كورسىتىپتۇ بىر ئوينى موماي،
ئوچۇق ئىكەن ئىشك ھاڭغىرقاي.

دەپتۇ ئاستا بەھرامغا موماي:
”شۇ كۈلۈگە كىرگەن چاندۇرماي.

ئېلىپ چىققىن پەرىنى يېتىلەپ،
تۇرما ھەرگىز قىلىپ ئوشۇق گەپ.

تېز بولمىساڭ قاراۋۇل كېلور،
كورۇپ قالسا ئەدىۋىنىڭ بېرۇر.

بەھرام ئىتتىك ئويگە كىرىپتۇ،
ئايتۇرسۇنغا گۈلنى بېرىپتۇ.

تىكىلگەندە ئاشىقلار كوزى،
ئۇنتۇلۇپتۇ موماينىڭ سوزى.

باغلىنىپتۇ قىزنىڭ رىشتىمۇ
شاھزادىگە مېھرى - ئىشقىمۇ.

ئورتەنگەچكە تەنلىرى كويۇپ،
تويماستىكەن بىر بىرىنى سۇيۇپ.

ئوينار ئىكەن ئۇلار تاڭ سەھەر،
ۋەھمىدىن قىلچە بىخەۋەر.

قاراۋۇللار چۈشۈپتۇ ئىشقا،
تۇرۇشۇپتۇ ھەر بىر دوخۇشقا.

تەكشۈرۈپتۇ بىر توپ جىسەكچى،
ھەجرلارنى بىر بىرلەپ تەكشى.

ئايتۇرسۇننىڭ ھوجرىغا كېلىپ،
يات بىر ئىزنى سېزىشىپ قېلىپ،
بىر نەچچىسى باستۇرۇپ كىرىپ،
شاھزادىنى چىقىپتۇ ئېلىپ

بۇ ۋەقەنى سەزماي ئارقىغا،
خەۋەر قىلماق بوپتۇ ئوردىغا.

خەۋەرنى شاھ ئاڭلىغان چېغى،
كەپتۇ بەكمۇ ئۇنىڭ ئاچچىغى:

«مەن قىزىمنى خەخلەردىن، ياتتىن،
ۋەھىمدىن، شۇنداق توساتتىن،

ئۈچ يۈز ئەسكەر قويۇپ ساقلىسام
ئاتىدارلىق بۇرچۇم ئاقلسام،

بۈگۈن تۈكۈپ ئۇلۇغ نامىمنى،
شەۋكىتىمنى ھەمدە شانىمنى؛

قويدى مېنى ئىزا، نومۇسقا
ئەتىۋالىق قىزىم نىمىشقا؟

بىر بېرەيكى ئۇنىڭغا جازا،
قىلسۇن ئۇلار بىللە قازا.

ئىككىسىنى ئاپار ھەي جاللات،
ھاياال قىلماي دار ئاستىغا پات!“

پادىشانىڭ ئەمرىنى ئاڭلاپ،
مەھبۇسلارنىڭ قوللىرىن باغلاپ،

ئېلىپ كەپتۇ بىر توپ ياساۋۇل
دار ئاستىغا زىنداندىن ئۇدۇل.

تۇرار ئىكەن مەزمۇت ئايتۇرسۇن
شاھزادىنىڭ روھى بەك سولغۇن.

تۇرار ئىكەن شاھى راۋاقتا
نەشتىرى بار كوزدە، قاپاقتا.

”جاللات!“ — دىگەن سادا بىلەن تەڭ،
”دات!“ — دەپ چىقىپ مەردان تۇرۇپ يەڭ.

دەپتۇلەركى راۋاقتا قاراپ:
”بىر گېپىم بار بەرسىڭىز جاۋاپ؟“

شاھ بېرىپتۇ ئاڭا ئىجازەت،
سوزلەش ئۈچۈن قىسقا بىر پۇرسەت.

”كاتتىلارنىڭ كاتتىسى شاھىم،
بۇ ئالەمدە ئەڭ چوڭ پاناھىم:

يېزىلغانكى قايسى كىتاپتا
قايسى مىزان، قايسى خىتاپتا،

ئولۇم بار دەپ ئەلچىگە قېنى
قاندۇرسىڭىز جاۋاپقا مېنى؟“

”بۇ تەرەپتىن بولسۇن كوڭلۇڭ توق
ھېچ مىزاندا ئەلچىگە ئولۇم يوق!“

”ئانداق بولسا مەن ئەيلەي بايان،
سوزۇم بولسۇن ھەممىگە ئايان:

ئەلچىلىككە كەلگەن ئىدۇق بىز
يەر ئۈستىدىن سىزگە شاھىمىز.

ئوردىڭىزغا كىرگەندە كېلىپ،
قاراۋۇللار تېز قورشاپ ئېلىپ،

توھمەت قىلدى “باشقۇنچىلار” دەپ،
بىز سوزلەشكە بەرمىدى پۇرسەت.

قېچىپ كەتتىم قولدىن يۇلقۇنۇپ،
قالدى دوستۇم ئاندا تۇتۇلۇپ.

بولمىغاچقا پانامىز ئۈزگە،
جەۋرى - جاپا سالدى كۆپ بىزگە.

شەنمىزگە داغنى تەككۈزدى،
يالغان گەپنى سىزگە يەتكۈزدى.

ئەرزىمنى شاھ لىللا سورارسىز،
بۇ مەكتۇپنى قوبۇل قىلغايىسىز.

مەكتۇپنى شاھ قولغا ئاپتۇ
ئوقۇپ چىقىپ تۇرۇپلا قاپتۇ.

ئۇ مەكتۇپنى ئوقۇپ بولغاندا
قايتۇ بىردىن خىيالدا، داغدا.

غەزەپلىرى كېتىپتۇ ئورلەپ،
بۇ نومۇستىن ۋۇجۇدى تەرلەپ:

”ئىجرا قىلغىن سوزۇمنى جالات،
مەھبۇسلارنى قىلغىن تېز ئازات!

قاراۋۇللار چاپلىشىپ بوھتان،
يەتكۈزۈپتۇ نامىغا نۇقسان.

سالدى مېنىڭ بېشىغا چوڭ غەم،
چاپلاپ يالا قىزىغىمۇ ھەم.

يوقىتىلسۇن شۇ قاراۋۇللار،
كېرەك ئەمەس ماڭا ئۇ شۇملار!

شۇ مەيداندا ئۈچ يۈز قاراۋۇل،
جەھەننەمگە مېڭىپتۇ ئۇدۇل.

ئاقلىنىپتۇ قىز بىلەن ئوغۇل،
بوپتۇ بەھرام شاھقا كۈيۈغۇل.

ۋەدە قىلىپ كۆپ قورال - ياراق،
شاھ ئۇلارنى بوپتۇ ئۇزاتماق.

خوشاللىغى پاتماي كوكسىگە،
ئولتۇرۇپتۇ قولۋاق ئۈستىگە.

يەتكەنسېرى ئانا ھوسنىگە،
گۈلچىمەنلىك دىيار ۋەسلىگە.

ئالتۇن نۇرلار چېچىلار ئىكەن،
بەستىدە گۈل ئېچىلار ئىكەن.

ئوركەشلەركەن زۇمرەتتەك سۇلار،
كوك قومۇشتىن چىققاندا ئۇلار.

يەنە ھەيۋەت چىنارغا كەپتۇ،
بىردەم ئارام ئالايلى دەپتۇ.

ئولتۇرغاندا دېمىنى ئېلىپ،
قونۇپتۇ بىر سېغىزخان كېلىپ.

سايراپتۇ ئۇ بەكمۇ شاراقلاپ،
ئۇچۇپ شاختىن - شاخلارغا ئاتلاپ.

جىلى بوپتۇ تۇرۇپ شاھزادە،
دەم ئالالماي ئەركىن - ئازادە.

قوغلىۋەتسە يەنە كېلەرمىش
كېلىپ يەنە سايىراپ كېتەرمىش.

پەيدا قىپتۇ ئەنسىز بىر تۇمان،
تۇرۇلۇپتۇ دىلىدا گۇمان.

بىلمەك بوپتۇ دوستىدىن سوراپ
بۇ توغرىلىق ئېنىق بىر جاۋاپ.

دەپتۇ مەردان سەل خىيال سۇرۇپ،
سېغىزخاننىڭ تىلىنى ئورۇپ:

”ئۇ ئېپ كەپتۇ بىر يامان خەۋەر،
دەيدۇ بىزگە: ئەيلەڭلار ھەزەر!

ئوڭ قول ۋەزىر چۇش كورۇپتىمىش
بىزگە قارشى ئىش كورۇپتىمىش.

سېنى كەلمەس بىر يولغا ساپتۇ،
ئاپتۇرسۇننى ئىلكىگە ئاپتۇ.”

ئىشەنمەپتۇ بەھرام بۇ گەپكە
ئىشەنمەپتۇ شۇنپەن نىيەتكە.

ئۇ ئىچىدە مۇنداق ئويلاپتۇ
لېكىن ئوينى ئوچۇق قويماپتۇ:

”ئوڭ قول ۋەزىر ئاتامغا سادىق
ئۇ قىلمايدۇ ئۇنداق شۇم قىلىق.

ۋەزىر كورسە ھوجرىسىدا چۇش
قانداق بىلسۇن كىچىككىنە قۇش.

تەبىرلەرنىڭ ھەممىسى يالغان،
ئويدۇرمىدۇر — بەرى توقۇلغان.“

ئويلانچە تەبىرىنى ھامان،
پەيدا بوپتۇ ھەر خىل ئوي-گۇمان.

قويماي يامان ئويلرىغا چەك
ئۇ مەردانغا كەلتۈرۈپتۇ شەك.

ھۇشيار مەردان سېزىپتۇ بۇنى،
بۇ گۇماندىن توساپتۇ ئۇنى:

”قۇشنىڭ گېپى شۇبھىسىز توغرا،
بۇنى دائىم ئىسىڭدە ساقلا.

گەر ئۇنىڭغا بولساڭ دەرگۇمان
ئاقىۋەتتە يەيسەن چوڭ پۇشمان.

داۋام قىپتۇ ئۇلار سەپەرنى،
يېڭىپ مۇشكۇل، خېيىم - خەتەرنى.

خۇش خەۋەرنى يەتكۈزمەك بولۇپ
ۋۇجۇدىغا شاتلىغى تىلۇپ،

مەردان ئالدىن ئاتنى چېپىپتۇ،
ئۇ شەھەرگە تېزدىن يېتىپتۇ.

شاتلىغىدا ئارۇن پادىشا
توي قىلماقچى بولۇپتۇ راسا.

جاكالاپتۇ پۈتۈن شەھەرگە،
چېگرىداش ھەم قېرىنداش ئەلگە.

تەييار قىپ كەڭرى سەيلىگاھ
شاھزادىنى كۈتىدىكەن شاھ.

بەھرام بىلەن ئايتۇرسۇن شۇ چاغ،
چۈشۈپ كەپتۇ ھالقىپ ئىگىز تاغ.

كەپتۇ ئارۇن بالىرىن كورۇپ،
كەپتۇ ئوڭ قول ۋەزىرمۇ يۇگرەپ.

كورۇپ ۋەزىر ساھىپ جامالىنى
پاھ - پاھ دەپتۇ تۇتۇپ ساقالىنى.

ھەر كورگەندە پەرىنى ۋەزىر،
يۇرەكلىرى تىترەپتۇ دىر - دىر.

شۇندىن تارتىپ قىزنىڭ دەردىدە،
ئوت كويۇپتۇ ۋەزىر قەلبىدە.

يەتمەك بوپتۇ قىزنىڭ ۋەسلىگە،
چۈشۈپ دەرھال ئۇنىڭ قەستىگە.

يەڭگۈشلىنىپ يېڭى دەستىخان،
تارتىلىپتۇ پولو ئوخشىغان.

شاھزادىگە ئايرىم ئېپكىلىپ،
ئاش تارتىپتۇ زەھەرنى سېلىپ.

پۇراپ بۇنى سىزىپتۇ مەردان،
يىگۈزمەپتۇ دوستىغا شۇئان.

بەھرام گەرچە ئىشەنمەپتۇ ھېچ،
ئەمما يىمەي ئولتۇرۇپتۇ تېچ.

كېلىپ ۋەزىر زورلاپتۇ ئاشقا،
ئىكەن ئۇنىڭ غەرىزى باشقا.

ئۆز دوستىنىڭ كوڭلىنى ئاياپ،
ئولتۇرۇپتۇ شاھزادە قاراپ.

زىياپەتمۇ ئاياقلىشىپتۇ،
ئوردا تامان يول ئېلىشىپتۇ.

ئۆزگىرىپلا قالاركەن بەزى،
ئايىتۇرسۇننىڭ نازۇك مىجەزى.

كىرىپ كەپتۇ ۋەزىر بىر كۈنى،
بەھرام بىلەن بىر سۆزلەشكىنى.

كەلتۈرۈپ چوڭ تازىم - تەكەللۇپ،
ئۆزىچە ئۇ مېھرىۋان بولۇپ:

”يىراق جايدىن ئېپكەلگەچ كېلىن،
ئوقۇدۇم مەن سىزگە ئاپىرىن.

ئەمما كېلىن كەلگەندىن بېرى،
بولالماستىن كېسەلدىن نېرى.

تۈگە سۈتى ئىچىپ بېقىشنى،
شۇندا رەنجى شىپا تېپىشنى،

دەپتۇ بىزنىڭ خىزمەتچىلەرگە،
چۆرىلەرگە، مەسلەتچىلەرگە.

توت مەرگەننى قىلدىم مەن ھازىر،
ئوۋچىلىققا تولىمۇ ماھىر،

چىقامسىزكىن بىللە شاھزادەم،
يايلاقلارنى كورۇپ، ئالغاچ دەم؟

ئايتۇرسۇننىڭ پىكرىنى ئالماي
مەردانغىمۇ مەسلىھەت سالماي،

“ماقۇل” دەپتۇ شۇئان شاھزادە،
بۇ سەپەرگە تىكلەپ ئىرادە.

قوشۇلۇپتۇ توت ناتىۋانغا،
كىرىپتۇ تېز تەكلىماكانغا.

ئۇلار چۆلدە ئۇزاق يۇرۇپتۇ،
ئەتىسى بىر ئىزنى كورۇپتۇ.

ئىزنى قوغلاپ ئىچكىرلەپ مېڭىپ،
چارچىشىپتۇ ھالىدىن كېتىپ.

بىر توغراقنىڭ تۇۋىگە كېلىپ،
ئولتۇرۇپتۇ بىر ئاز دەم ئېلىپ.

ئۇخلاپ قايتۇ بەھرام يېنىچە،
ئىش باشلاپتۇ ۋەزىر ئويىچە.

قوللىرىغا خەنجەرنى ئاپتۇ،
شاھزادىنىڭ كوكسىگە ساپتۇ.

چۈچۈپ دەرھال خەنجەر زەربىدىن،
ئويغىنىپتۇ شاھزادە بىردىن.

شۇ چاغ ئايدىڭ بولۇپتۇ ئەھۋال
ئېلىشماقچى بولۇپتۇ دەرھال.

1
ھەمراھى ئۇنىڭدىن ئاۋال،
قوللىرىغا ئېلىشىپ قورال،

تۇرغىدەكمىش قاراپ، دېۋەيلەپ،
شاھزادىدىن تارتماي قىلچە تەپ.

شۇنداقتىمۇ سۇغۇرۇپ قىنىدىن
قىلىچىنى ئاپتۇ يېنىدىن.

قاتتىق زەربە يىگەچ كوكسىگە
يىقىلىپتۇ قۇمنىڭ ئۈستىگە.

يېقىراپتۇ، قېيىپتۇ ئالەم،
ئېچىنماپتۇ ئاڭا ھىچ ئادەم.

تەككەن چاغدا قۇم دوڭگە بېشى
توكۇلۇپتۇ تاراملاپ يېشى.

قۇم دوۋىسىن مەھكەم قۇچاڭلاپ،
چاقىرىپتۇ مەردانىنى توۋلاپ.

“مەردان!” دەپ ئۇ توۋلاۋاتقاندا
ئات كىشىنەپتۇ تەكلىماكاندا.

كەپتۇ مەردان چومۇلۇپ تەرگە،
دوستى كۈلپەت چەككەن بۇ يەرگە.

كەپتۇ - دە، ئۇ دۈشمەنلەر بىلەن
ئۆزلىرىگە ئۈچمەنلەر بىلەن.

قىلىشىپتۇ قاتتىق، جىددى جەڭ
توت رەقەپكە قارشى تەڭمۇ - تەڭ.

بويلىپتۇ قۇم ئۈستى قانغا،
تەڭ كېلەلمەي ئۇلار مەردانغا.

قېچىشىپتۇ ئارقىغا قاراپ،
قالغانلىرى ھەريانغا تاراپ.

مەردان قوغلاپ ئارقىدىن سۇرۇپ
بىرسىنىمۇ قويماي ئولتۇرۇپ

كەپتۇ يۈگرەپ دوستى قېشىغا
تىزلىنىپتۇ كېلىپ بېشىغا.

بەھرام ياتار ئىكەن تولغۇنۇپ،
ئەڭلى قىزىل قانغا بۇلغۇنۇپ.

ئېچىنىپتۇ مېھرىنى چېچىپ،
سۇ بېرىپتۇ قۇمرىنى ئېچىپ.

بەھرام قاتتىق ھاسىراپ تۇرۇپ
يۈرەكلىرى گۇپۇلدەپ ئۇرۇپ،

توختاپ قېلىپ دەمدىن ئارىلاپ
دەپتۇ يەنە ئاستا شۇنرلاپ:

”ئوڭ قول ۋەزىر ئىكەن باغرى تاش،
ئىنتىقام ئال مەن ئۇچۇن ئاداش.

ئايتۇرسۇنى پانايىڭغا ئال،
بىچارىگە بولمىسۇن ئۇۋال“

دەپتۇ - دە، ئۇ نەپەستىن قايتۇ،
مەردان ھوڭرەپ يىغىنى ساپتۇ،

ئەمدى گەپنى ئوردىدىن باشلاي،
بۇندىن ھەممە خەۋەردار بولغاي:

يامان نىيەت ساقلاپ ئىچىدە
شۈمپەن ۋەزىر بىر كۈن كېچىدە.

ئايتۇرسۇننىڭ ھوجرىسىن قەستلەپ،
كەپتۇ ئاستا ئىشىككە دەسسەپ.

ئۇخلار ئىكەن پەرىزات شۇ تاپ،
ئۈزگەن ئايدەك نۇرانە چاقناپ.

جانان زۇلفى ھەريان چېچىلىپ،
سۇيگۈ - ئىشقى گۈلدەك ئېچىلىپ.

تاراققىدە ئىشىكنى ئېچىپ
كىرسە ۋەزىر ۋەھىمە چېچىپ،

دەس تۇرۇپتۇ ئايتۇرسۇن چوچۇپ،
قورققىنىدىن ئۇزايى ئوچۇپ.

ئايتۇرسۇننىڭ يېنىغا قاراپ،
كەپتۇ ۋەزىر ئاستا خىقىراپ.

شاھزادىنىڭ ئولگەنلىگىنى
دەشتكە، قۇمغا كومگەنلىگىنى،

غورۇر بىلەن كۈلۈپ ئېيتىپتۇ،
ئاڭلاپ پەرى يىغلاپ كېتىپتۇ.

ئاندىن ئىزھار قىپتۇ مۇھەببەت،
ئايتۇرسۇنغا ئاز بولغاندەك دەرت:

”ئايدىن گۈزەل سىزنىڭ ھوسنىڭىز
بىراق، ئەمدى يالغۇز ئۆزىڭىز.

ئورتەندىم مەن ئىشقى - پىراقتا،
ئېيتىمىغاندىم سىزگە بىراقتا.

بىللە ئۆتسەك ئەمدى ئىككىمىز،
تەكلىۋىمنى قوبۇل قىلىشىڭىز؟“

ئاڭلاپ پەرى قەھرىگە كەپتۇ،
غەزىۋىنى باسالماي دەپتۇ:

”ۋىجدان يوقكەن، ئەي ۋەزىر سەندە،
سەن ئىكەنسەن پەس كوڭۇل بەندە.

مۇمكىن ئەمەس ساختا تەلەپكە
ئورۇن بېرىش ۋەجدان، قەلبىتە.

ياخشىلىقچە كوزۇمدىن يېقال،
كاجلىق قىلساڭ بولسەن ئوسال!

”سەكرەپ كەتمەڭ ئۇنچە مەلىكەم،
مەن كويىڭلى بۇ ئوتتا نىكەم.

كويىڭنىمى ئوبدان بىلىشىڭىز
تەلۋىمنى ئويلاپ كورسىڭىز،

سۇ ئىچىدۇ مەندىن دىلىڭىز
ئېچىلىدۇ غۇنچە، گۈلىڭىز!

”سەندەكلەرنى كوزگە ئىلمايمەن،
تەكلىۋىڭنى قوبۇل قىلمايمەن.

مېنىڭ ئاتام ھارۇن بولىدۇ،
پۈتكۈل جاھان ئوبدان بىلىدۇ.

كۈچ - قۇۋۋەتكە تولغاندۇر راسا،
قۇدرىتىدە داڭلىق پادىشا.

ئەگەر ماڭا باقساڭ چېقىلىپ،
ئەدىۋىڭنى بېرىدۇ كېلىپ“

”سۇ ئاستىدا سىزنىڭ دادىڭىز،
ئاڭلانمايدۇ زىل ئاۋازىڭىز.

قۇتۇلمىغان ھىچقانداق جاھىل،
تەدبىرىگە بولماستىن مايىل.....“

دەپتۇ - دە، ئۇ قىزغا تاشلىنىپ،
كېتىپتۇ بىر كۈرەش باشلىنىپ.

ئايتۇرسۇنمۇ قاتتىق ئېلىشىپ،
بوي بەرمەپتۇ قارشى چېلىشىپ.

ئاشۇ زۇلمەت باسقان كېچىدە،
جەڭ بارار كەن ھوجۇر ئىچىدە.

بېسىۋاپتۇ ۋەزىر نائىسناپ،
ئايتۇرسۇننى يەرگە چىڭ نىمىقتاپ.

ئايتۇرسۇنمۇ ماغدۇردىن كېتىپ
ئېلىشار كەن ئاستىدا يېتىپ.

ۋەزىر رەھىم قىلماي ئۇنىڭغا،
سۈرە، كىچى بوپتۇ بۇلۇڭغا.

دەل شۇ چاغدا ئىشەك ئېچىلىپ،
مەردان كىرىپ كەپتۇ ئېتىلىپ.

كىرگەن پىتى بىر پەشۋا ئېتىپ،
غۇلىتىپتۇ ۋەزىرنى تېپىپ.

ئايتۇرسۇننى يولەپ تۇرغۇزۇپ،
چاڭگىلىدىن ياۋنىڭ قۇتقۇزۇپ.

سوزۇپتۇ ئۇ دوستلۇق قولىنى،
يورۇتۇپتۇ ھايات يولىنى.

شۇ ئەسنادا ۋەزىر قېچىپتۇ،
تۇن قويىغا ئوزىن ئېتىپتۇ.

تىكىلىپتۇ پەرى مەردانغا،
شۇ ۋاپادار، چىن قەدىردانغا؛

”دوستۇڭ ئۆلدى، خەتەرلىك ئەھۋال
بۇ خەتەردىن سەن قۇتقۇزۇپ ئال.

شۇ بالاغا تاشلىما مېنى،
ئومرۇم بويى قەدىرلەي سېنى“

دەپتۇ ئاڭا تەسەللى بېرىپ،
ئاق كوڭۇللۇك، مەردانە غېرىپ:

”بەھرام مېنىڭ دوستۇم بولىدۇ،
دوستلۇق ئەبەت يالقۇنلىنىدۇ.

شۇم رەقپىتىن ئېلىپ ئىنتىقام،
ئوز بۇرچۇمنى قىلاي مەن تامام.“

مەردان شۇندا قىلالماي تەخمىر،
شاھ ئالدىغا كىرىپتۇ ئاخىر.

كىرىپتۇ - دە، دەردىنى توكۇپ،
پاش قىلىپتۇ ۋەزىرىنى سوكۇپ:

ئوڭ قول ۋەزىر بەكمۇ ئىنساپسىز،
جىنايىتى ئېغىر، ھىساپسىز.

شۇنداق مىرەز، شۇمنى ساقلاپسىز،
ئاتا، ئوڭ قول ۋەزىر قىلىپسىز.“

ئارۇن ئاڭلاپ باشتىن بۇ گەپنى،
تىنىپ كەتكەن ئەلەمنى، دەرتنى،

تەسلەپ ئوغلىن يىغلاپ كېتىپتۇ،
رەقىبىنى تونۇپ يېتىپتۇ.

چىدالماستىن دەرتكە، غەزەپكە،
بېرىپ ئىگىز راۋاق تەرەپكە،

جاللاتلارغا بېرىپتۇ پەرمان،
ئۆلتۈرۈشكە ۋەزىرنى شۇئان!

جاكاچىلار پۇتكۈل شەھەرگە،
جاكالاپتۇ چوڭ ھەم كىچىككە.

بۇ قاتلىنى ئەچىقىپ ئاندىن،
غۇلتىپتۇ بىر ئىگىز تاغدىن.

يوقلىپتۇ ئوردىدىن چايان،
بۇ ئىش بوپتۇ ھەممىگە ئايان.

قىلىپ كاتتا توي ھەم تاماشا:
جاكالاپتۇ ئارۇن پادىشا:

”پۈتكۈل ئەلگە بولسۇنكى ئايان،
پېقىر بۈگۈن يەنە شادىمان.

مەردانجانمۇ ئۈزەمنىڭ ئوغلۇم،
پەرزەنتلەرگە كوكسۇمدە قولۇم.

ئايۇرسۇننى بەردىم مەردانغا،
يەتسۇن ئۇلار بىللە ئارمانغا.

بولسۇن ئادا ئاتىلىق قەرزىم،
بولسۇن تامام بۇرچۇم ۋە پەرزىم.

بۇ مەرىكە كەڭ - تاشا بولسۇن،
شەھەر كۈلسۇن، بارچە ئەل كۈلسۇن.

شەھەر خەلقى توپىنى ئويناپتۇ،
ھەممە خەشال، راسا قايناپتۇ.

مۇرات تېپىپ ئاشۇ ئىككى ياش،
بوپتۇ مەڭگۈ ۋاپادار يولداش.

”رەمبال“

بار ئىكەن ھەم يوق ئىكەن،
ئاچ ئىكەن ھەم توق ئىكەن،
بىر تۇل خوتۇن بار ئىكەن،
نامرات ئىكەن، خار ئىكەن.

بار ئىكەن بىر بالىسى
(موماينىڭ كوز قارىسى)،
ئۇنى تېزراق ئويلەشنى
نەۋرىسىنى بولەشنى،
ئويلايدىكەن ھامانە،
ئۆتكەنسېرى زامانە.

دىلدىن ئارزۇ كەتمەپتۇ،
ئەمما قۇربى يەتمەپتۇ.
يا يوق ئىكەن تۇققىنى،
ياردەم، نەپمۇ يۇققىنى.
دەپتۇ موماي بىر كۈنى
ئولتۇرغۇزۇپ ئوغلنى:

“كونسلاردىن بىلىپ قال:
قالغان ئىكەن بىر ماقال
نامرات بولساڭ شەھەر ئال،
يىراقلارغا يۈزلىنى سال
سەنمۇ يىراق بېرىپ باق،
يۇرت ئارىلاپ كورۇپ باق.”
“خوپ دەپتۇ - دە، بالىسى،
رازى بولغاچ ئانىسى.
ئوز كۈنىنى ئېلىشقا،
تەييارلىنىپ مېڭىشقا،
بېلىگە نان تۇگۇپتۇ،
سەھرا ئارا يۇرۇپتۇ.
دەريالاردىن ئوتۇپتۇ،
تاغدىن ھالقىپ كېتىپتۇ.
مېڭىپتۇ يۇ، مېڭىپتۇ،
بىر شەھەرگە بېرىپتۇ.
ھىچ كىشىنى تونۇماي،
شۇڭا يېقىن يولماي،
ئولتۇرۇپتۇ رەستىدە،
نامراتلىقنىڭ دەستىدە.
تاماق يىمەي ھەپتىدىن،
كۈننىڭ قىزىق تەپتىدىن،
يامپاشلاپتۇ، يېتىپتۇ
بىردىن ئۇخلاپ كېتىپتۇ.

راھەتلىنىپ شىرىنجان،
چۇش كورۇپتۇ شۇ ھامان.
كۈلۈمسىرەپ بىر بوۋاي
مېھرىۋان، بەك خۇش چىراي،
ھاسا تۇتۇپ قۇلغا،
كەپتۇ ئاستا ئالدىغا.
يىگىتكە بىر سەپىلىپ
مۇنداق دەپتۇ گەپ قىلىپ:
”تۇرغۇن بالام ئورنىڭدىن
توختاپ قالما يۈلۈڭدىن.
ماڭغىن ئۈستەڭ ياقىلاپ،
ئەتراپىڭغا مەم قاراپ.
ئۇچقىشىدۇ بىر ئوڭكۇر
بۇ ئوڭكۇرنى ئوبدان كور.
بولغان ئىشنى كورۇپ ئال،
تەسىراتنى دىلغا سال.
گەپ قىلماستىن ئوتۇپ كەت،
چوڭ كوچىغا بېرىپ يەت.
ئولتۇر ئۇندا دەم ئېلىپ،
بىكار تۇرماي رەم سېلىپ.
قاراپ ئۈستى - بېشىڭغا،
بىرسى كېلەر قېشىڭغا.
كەتمەي ئەگىپ يېنىڭدىن
گەپ سورايدۇ سېنىڭدىن.

كورگىنىڭنى ئېيتىپ بەر،
بىكار كەتمەس ئاققان تەر
دەپتۇ بوۋاي يېزىپتۇ،
بالا ئويغىنىپ قاپتۇ.
ياتقىدەكمىش رەستىدە،
دەرمانى يېرىق بەستىدە.
ئورنىدىن دەس تۇرۇپتۇ،
ئۈستەڭ بويلاپ يۇرۇپتۇ.
بارسا ئوڭكۇر ئالدىغا
بىر ئويماغى، دالدىغا،
بىر كالىنى ئۈچ ئادەم
سويار ئىكەن بولۇپ جەم.
بالا بۇنى كورۇپتۇ،
دىلغا پۈكۈپ يۇرۇپتۇ.
ئۇ بىر ھازا مېڭىپتۇ،
چوڭ كۈچىغا بېرىپتۇ.
ئولتۇرۇپتۇ دەم ئېلىپ،
قۇملاق تىزىپ، رەم سېلىپ.
كەپتۇ ئاستا بىر ئادەم
باشقان ئۇنى ئېغىر غەم.
بۇ بالىنى رەمچى دەپ
زېھنى ئوتكۇر پەمچى دەپ،
ئۈزۈمەي ئۇندىن كوزىنى،
ئېيتىپتۇ بۇ سوزىنى:

”دەردىڭگە يەت ھەي بالا،
 يۇتۇپ كەتتى بىر كالا.
 ئىزلەيمەن ھىچ تاپالماي
 يا خاتىرجەم ياتالماي.
 قېنى ماڭا رەم سالغىن
 دۇئايمىنى بىر ئالغىن!“
 ئۇ ”سۇپ“ دەپتۇ ساپتۇ رەم
 دىلىدىن كېچىپ ياخشى پەم:
 ”ئۈستەڭ بويلاپ يۇرسىز،
 بىر ئوڭكۇرنى كورسسىز.
 شۇندا سىزنىڭ كالىڭىز
 يىراق ئەمەس ئارىڭىز“
 گۆشى جايلاپ بولغاندا
 ماڭا يلى، دەپ تۇرغاندا،
 تۇتۇلۇپتۇ ئۈچ ئوغرى،
 بولمىغاچقا ئىش تىزغىرى.
 تاپقاچ ئاخىر كالىنى،
 ئەسلەپ رەمچى بالىنى.
 شاتلىق سىغماي دىلىغا،
 كەپتۇ بالا يېنىغا.
 كۆپ رەھمەتلەر ئېيتىپتۇ،
 خېلى كايىپ كېتىپتۇ.
 كەپتۇ باشلاپ ئۆيىگە
 تەكلىپ قىپتۇ تورىگە.

مېھمان قىلىپ كۈتۈپتۇ،
نازۇ - نىمەت تىركۈپتۇ.
تۇرۇپ قاپتۇ نەچچە كۈن،
ئويناپ "رەمبال" كۈنۈ - تۇن.
بۇ ئادەمكەن سودىگەر
قولى ئەپلىك ھەم چىۋەر.
گەپكىمۇ بەك ئۈستىكەن،
شەھەر شاھى دوستىكەن.
شۇ كۈنلەردە شاھنىڭ
پاسۋانى - داھىنىڭ،
ئەڭگۈشتىرى يۈتۈپتۇ،
يۈتۈپ ئۈچ كۈن ئوتۇپتۇ.
ئەڭگۈشتەرنى خېلىدىن،
ئېزىز كورۇپ جېنىدىن.
ئايرىماسكەن قولىدىن
ھەر بىر سەپەر - يولىدىن.
بارمىغدا يالتىراپ
زىننەت بېرىپ يارقىراپ،
تۇرار ئىكەن نۇر چېچىپ،
شاھنىڭ كوڭلىنى ئېچىپ.
شاھ بولۇپتۇ ئاۋارە
كوڭلى مەيۇس سەكپارە.
تاپالماپتۇ ئاختۇرۇپ،

قاپتۇ زارلاپ، ئاھ ئۇرۇپ.
ئاڭلاپ بۇنى سودىگەر،
شۇ كۈنى نامازدىگەر،
بىر ئوي كەپتۇ دىلىغا،
كىرىپ شاھنىڭ يېنىغا،
سالام بېرىپ ئېگىلىپ،
دەپتۇ مەسلەھەت بېرىپ:
”ئويۇمدە بىر رەمبال بار،
ئۇنىڭدا كۆپ ئامال بار.
ئۇ شۇنچىلىك دانىشمەن،
قۇتۇلالاماس ھېچ دۈشمەن.
شۇ ”رەمبال“ غا دەپ باقساق،
ئۇنى ئىشقا سېپ باقساق،
ئەسقاتىدۇ بۇ ئىشتا
يوقتۇر شۈبھە تېپىشتا.“
شاھ ئويلىنىپ تۇرۇپتۇ
كۈڭلى بىر ئاز يورۇپتۇ.
دىلغا ئۈمىت تولۇپتۇ،
چاقىرماقچى بولۇپتۇ:
”ئويدان ئەقىل كۆرسەتتىڭ،
مېنىڭ ھالىمغا يەتتىڭ.
مۇنداق ئىسىل دەنانىڭ—
يۇرتقا ئۇنگەن رەنانىڭ،

ئۈزۈم باراي ئالدىغا
 يېتەي دەردى - ھالىغا،
 بولسۇن مېھمان ئوردىدا
 پېقىرنىڭ گۈل يۇرتىدا؛
 ئولتۇرۇپ شاھ مەپىگە،
 مېڭىپتۇ تېز پەتىگە.
 كۆپ ئۆتمەستىن ئەزەمەت،
 ئوردىغا قېپ مەرھەمەت،
 زىلچە گىلەم ئۈستىدە
 نۇر چاقناپتۇ بەستىدە.
 كەپتۇ ئاڭا بىر ئامەت
 باشلىنىپتۇ زىياپەت.
 ھەر خىل تائام تولۇپتۇ،
 نەغمە - ناۋا بولۇپتۇ.
 تارقىلىپتۇ سورۇنمۇ،
 كەچمۇ ئەمەس بۇرۇنمۇ.
 رەمبالغا سېپ مەسلەھەتنى،
 شاھ ئېيتىپتۇ مەقسەتنى:
 "يۇرتى ئۈزۈك ئەگگۈشتەر،
 ھازىرغىچە يوق خەۋەر.
 چەقماس ھىچبىر دىلىمدىن،
 تاماق ئۆتمەس گېلىمدىن.
 ھوزۇرۇمدا ياتىسىڭىز،

شۇ ئۇزۇكنى تاپسىڭىز.“
ئاڭلىغاندا بۇ گەپنى،
چۈشىنىپ شان - شەرەپنى،
غەم تولۇپتۇ كوكسىگە،
تاغ غۇلاپتۇ ئۈستىگە.
قايتۇ ئويلاپ ئولتۇرۇپ
مۈشكۈللاتتىن ئاھ ئۇرۇپ.
ئەمدى قانداق قىلغۇلۇق،
بۇ سوئالغا نىم دىدۇق؟
ئويلاپ ئامال تاپالماي،
ئۇخلىيالماي، ياتالماي،
چىقىپ ئاستا ھويلىغا،
كىرىپ تۇننىڭ قوينىغا،
يۇرسە مېڭىپ ئايلىنىپ،
غەمگە چومۇپ باش قېتىپ.
ئاڭلىنىپتۇ بىر ئاۋاز،
بىردە قوپال، بىردە ساز.
تۇن قوينىنى يېرىپتۇ
تام تۈۋىگە بېرىپتۇ.
دەرىزىدىن قاراپتۇ،
ئوي ئىچىنى ماراپتۇ.
ئۆز جېنىدىن تويغاندەك
بۇ دۇنيانى قويغاندەك.

سىرتماق سېلىپ بويىنىغا
 ئېسىلىپ چوڭ شوينىغا،
 بىرسى تۇرغان خاقىراپ،
 كوزى چىققان پارقىراپ.
 رامنى ئۇرۇپ چىقىپتۇ،
 ئويىگە ئوزىن ئېتىپتۇ.
 ئاغامچىنى كېسىپتۇ
 بويىدىن تېز يېشىپتۇ.
 ”سىرتماق سېلىپ ئېسىلىپ
 جېنىڭ شۇنچە قىيىلىپ،
 نىمە گۇنا ئۆتكۈزدۇڭ
 قايسى ئىشتىن كەتكۈزدۇڭ؟
 ئۆزەڭ نىمە ئادەمسەن،
 ئېيت، دەردىڭنى ئۇقاي مەن؟“
 نا تونۇش ئېپ دېمىنى
 بايان قىپتۇ غېمىنى:
 ”قۇل ئىدىم مەن ئوردىدا
 ئىشلەپ ھايۋان ئورنىدا.
 يەر سۇيۇرسەم بىر سەھەر،
 ئۇچراپ قالدى ئەڭگۈشتە.
 ئېزىپ ئۇنى ئاپتىمەن،
 چونتىگىمگە ساپتىمەن.
 كەپتۈدەكمىش ئاڭلىسام

ئوردىغا بىر چوڭ ئۇستام،
ئىكەن بەكمۇ دانىشمەن
سەزگۈر ھەمدە بەك چىچەن.
تاپقىدەكمىش نەرسىنى
ھەتتا كىزىپ ئەرشىنى.
ئۇ كورسەتسە دەل مېنى،
دېسە "ئەڭگۈشتەر قېنى؟"
شاھ ئالدىدا شەرمەندە
بولمامدۇ بۇ قۇل بەندە.
قالغىچىلىك تۇتۇلۇپ،
ئولەي دېدىم بوغۇلۇپ!
رەمچى كۈچكە تەلۈپتۇ،
كوكسى - قارنى يورۇپتۇ.
بىر ئەقىلىنى ئويلاپتۇ
قۇلدىن مۇنداق سورايتۇ:
— پادىشا قۇش باقامدۇ،
كوڭلىگە قۇش باقامدۇ؟
— بۇرۇنلاردا باقاتتى،
كوڭلىگىمۇ باقاتتى.
ھازىر ئۈچ تال غىزى بار،
شۇنىڭغىمۇ جاھان تار.
— ئانداق بولسا سەن شۇتاپ
كىچىككىنە خېمىر تاپ.
ئەڭگۈشتەرىڭنى ئېلىپ

يۇگە خېمىرغا سېلىپ.
 بېرىپ غازغا يىگۈزگىن،
 كانىيىدىن كىرگۈزگىن.
 يىگەن غازنى بىلىپ ئال،
 پېيىگە بىر بەلگە سال.
 قايتىپ كەلگىن خاتىرجەم،
 بۇ ئىشىڭدىن يىمەي غەم،
 ئارام ئالغىن، ئۇخلىغىن،
 ھىچنەرسىدىن قورقمىغىن!“
 مالاي خوشال بولۇپتۇ،
 رەڭگىگە قان تولۇپتۇ.
 خېمىر تېپىپ كېچىدە،
 دەرھال، بىردەم ئېچىدە،
 ئەڭگۈشتەرنى يۈگەپتۇ،
 غاز قېشىغا يۈگرەپتۇ.
 كۈن چىقىپتۇ ئېچىلىپ،
 نۇرى ھەريان چېچىلىپ.
 راۋاق ئۈستى يورۇپتۇ،
 ئەل ئۇيغىنىپ تۇرۇپتۇ.
 شاھ تۇرۇپتۇ شۇ سەھەر
 ئاڭلىماققا خۇش خەۋەر.
 نەۋەتپ بىر ئامبالنى
 چاقىرتىپتۇ ”رەمبال“نى:
 ”تىڭشاپ ياتسام كەلمىدىڭ
 بىرەر شەپە بەرمىدىڭ.

رەم سېلىپىيۇ باقتىڭمۇ
ئۇزۇڭمۇنى تاپتىڭمۇ؟
”رەمال“ گەپنى بۇراپتۇ،
پادىشاھتىن سورايتۇ:
”بەزى شاھلار قۇش باقار،
قۇشنىڭ خۇلقى بەك ياقار.
بەزىلىرى باقمايدۇ،
قۇش ئاۋازى ياقمايدۇ.
سلى قۇشقا خۇمارمۇ
ئوردىمىزدا قۇش بارمۇ؟“
”مەنغۇ قۇشقا خۇماردىم
قالدى ئۇچى ئۇلاردىن“
”كەلتۈرۈلسۇن مەن كورەي،
كورۇپ بىر تەبىر بېرەي“
غازنى ھەيدەپ كېلىشكە
بۇ ھىكمەتنى بىلىشكە،
بۇيرۇپتۇ قۇل - مالايىنى
(بىزگە تونۇش گاداينى).
كەپتۇ غازلار غاقتىداپ،
نەپىسلىرى تاقىلداپ.
كەپتۇ بىرسى لاغايلاپ،
دەسسەپ ئاستا، ئاۋايلاپ.
بىر تال پىيى سۇرۇلۇپ
بەلگە ئېنىق كورۇلۇپ.

“رەمبال” ئۇنى تۇيۇپتۇ،
 “سويۇڭلار!” — دەپ بۇيرۇپتۇ.
 بىر تەڭنىسى قۇيۇپتۇ،
 غازنى دەرھال سويۇپتۇ.
 ئايان بولۇپ ھەممىگە،
 ئەڭگۈشتىرى تەڭلىگە؛
 تورۇككىدە چۈشۈپتۇ،
 پەمى ئىشقا ئېشىپتۇ.
 ئېلىپ شاھقا سۇنۇپتۇ،
 شاھمۇ ئۇنى تونۇپتۇ.
 شاھقا رەمبال يېقىپتۇ،
 شەپقەتلىرى ئېقىپتۇ.
 بارىكالا ئوقۇپتۇ
 مەدھىيىلەر توقۇپتۇ.
 ماختار ئىكەن ھەر جايدا
 ھەر سورۇندا، ھەر چايدا.
 شاھنىڭ قىزى بار ئىكەن،
 كۈزلىرى خۇمار ئىكەن.
 قۇندۇز ئىكەن قاشلىرى،
 سۇمبۇل ئىكەن چاچلىرى.
 بال تاماركەن لېۋىدىن،
 نۇر ياغاركەن چېھرىدىن.
 بەختلىك دەپ ئۆزىنى،
 شاھ بېرىپتۇ قىزىنى.

“رەمبال” تاپقاچ ئامالنى،
ئاپتۇ ساھىپچامالنى.
ئايلا، يىللار ئوتۇپتۇ،
شاھمۇ ئولۇپ كېتىپتۇ.
شاھنىڭ سوزى بويىچە
ۋەسىيىتى، ئويىچە،
رەمبال ئاپتۇ شاھلىقنى
قۇچۇپ ئامات، شاتلىقنى.
يۇرتنى ئادىل سورايتۇ،
چولنى گۈلگە ئورايتۇ.
“ھەر بىر ئىشتا پەم كېرەك
ئوتۇككىمۇ چەم كېرەك”،
دىگەن ماقال تۇرۇلۇپ
شۇئان لايىق كورۇلۇپ،
ئەل كوڭلىگە يارايتۇ،
ئەلدىن ئەلگە تارايتۇ.

قارغاينىڭ نەسىھىتى

بۇرۇن بۇرۇنكىن، تۈلكە ۋە زىركەن،
مايمۇن پادىشا، توشقان خىزىركەن.

تايغان توق ئىكەن، بورە ئاچ ئىكەن،
ھوپۇپ بىچارە يالڭاچ ئىكەن.

ئۇ چاغ بۇ جايلار تاغ-ئورمان ئىكەن،
گويىا مۇستەھكەم بىر قورغان ئىكەن.

قارغايلار قىش-ياز ياشاپ بۇ يەردە،
ئىناق - ئۈملۈكتە بوپتۇ بىر گەۋدە.

قىشتا ئاپپاق قار ياققان كۈنلەردە،
جۈت ۋە شۇبىرغان ئاققان تۈنلەردە؛

ئۇلار مۇرىنى مۇرىگە تىرەپ،
جەڭ قىلغان ئىكەن يۇرت غەمىنى يەپ.

كوكلەمدە چەكسىز شاتلىققا تولۇپ،
ياشىغان ئىكەن تەڭ ھوزۇرلۇنۇپ.

زۇمرەت سۇلىرى سەكرىشىپ تاشقا
ئۇنچىدىن چەشمە چېچىشىپ قاشقا،

رەڭمۇ - رەڭ گۈللەر كەتسە ئېچىلىپ،
مەشۇت گىلەمدەك ھەيۋەت تۇس ئېلىپ؛

مەيىن شامالدا تۇرار كەن مەغرۇر
قاپلاپ ۋۇجۇدىن يۈكسەك بىر غۇرۇر.

بۇ يەردە بىر تۇپ قارغاي بار ئىكەن،
ئوزى مويىسىپىت، ئەقىلدار ئىكەن.

ھەممە ئاڭلار كەن ئۇنىڭ گېپىنى
كورسەتكەن ئەقىل، پىكىر، دىنىنى.

ئەلدە بار ئىكەن ئىززەت - ھورمىتى،
يورتتا چوڭ ئىكەن نام، ئىناۋىتى.

بىر كۈنى تاققا سېغىزخان كېلىپ،
ئەتراپقا، كۆپكە بىر نەزەر سېلىپ.

دەپتۇ شاراخلاپ: ”دېققەت قىلىڭلار،
گېپىمگە مېنىڭ قۇلاق سېلىڭلار:

ئىنسانلار ئۇزاق ۋاقىتلار ئويلاپ
ياساپ چىقىپتۇ ئاجايىپ ئەسۋاپ.

ئەسۋاپ ئىسمىنى قويۇپتۇ پالتا،
سېپىمۇ ئۇنىڭ ئەمەسكەن كالتا.

خەقلەر قولىنى يول دەپ، يۇمشىتىپ،
ئۇرغاندى ئۇزۇن سېپىنى تۇتۇپ.

نى، نى دەرەخلەر تەسلىم قىلدى جان،
دات - پەريات بىلەن يېقىلىپ شۇئان.

قاراغىلار ھەيران تۇرۇشۇپ قاپتۇ،
بىر چوڭ ۋەھىمە تاغنى قاپلاپتۇ.

بارغاندا خەۋەر چىققىغا يېتىپ،
دەپتۇ بەزىلەر ئالدىراپ كېتىپ:

”ھازىرلىنىڭلار، تۇرۇڭلار يەڭنى،
تۇققانلار ئۈچۈن باشلايمىز جەڭنى.

ئولسەك بۇ يولدا مەيلى بىز رازى،
قالساق مۇبادا بولارمىز غازى.

تاش ئۈستىدىكى قارغاي سوز ئېلىپ،
دەپتۇ: ”ھېكمەتتىن كۆرسەتسۇن كېلىپ.

ئاڭلىغان گەپتىن قىلىپ چوڭ تەشۋىش،
ئالدىراپ خاتا باشلىمايلى ئىش“

قايتالدا، پەستە تۇرغان توپ قارغاي
دەپتۇ پالتىنى كۆزىگە ئىلماي:

”بەلكىم پالتىمۇ پۇشتىمىز بولار،
كۆرسەك تونۇشۇپ خۇشتىمىز تۇلار.

بىزچە ئۇنىڭدىن قىلمايلى ۋايىم،
ئەندىشە بىلەن ئۆتمەيلى دائىم.“

شۇ چاغ مۇپسىپىت قارغاي سوز ئېلىپ
(باياتىن تۇرغان ئىكەن سەپىلىپ)،

قەددىنى رۇسلاپ تەمكىنلىك بىلەن
سورايتۇ سوئال غەمكىنلىك بىلەن:

”ئۆزىگە شۇنچە سالمىغان يۇگەن،
پالتىنىڭ سېپى نىمىدىن ئىكەن؟“

”سېپى ياغاچتىن، — دەپتۇ سېغىزخان
گەپنى ئۆزىچە شەرھىلەپ شۇئان، —

ھىكمىتى ئۇنىڭ سېپىدە ئىكەن،
سېپىمۇ شۇنداق ئېپىدا ئىكەن.

ئۇستاملار ئۇنىڭ سېپىنى تۇتۇپ،
ياغاچ ئەھلىنى قىردى يوقىتىپ.

رەھىمسىز شۇمنىڭ نەسلى تومۇركەن
تەلەتى سورۇن، رەڭگى كومۇركەن.

بىزنىڭ يۇرتتىكى كوركەم دەرەخنى،
كۆزىگە ئىلماي شۇنچىلا خەقنى،

بىر باشتىن چۇشۇپ چاندى راسا،
ئورلىدى كۆككە پەريات ۋە ھازا.“

سېغىزخان شاختىن كېتىپتۇ ئۇچۇپ،
شىشىدەك سۈزۈك ئاسماننى قۇچۇپ.

× ×

قارغايلار تۇرۇپ ئويلىنىپ قاپتۇ،
تالاي ئىشلارنى ئېسىگە ئاپتۇ.

قۇۋزاقلاردىن غەزەپ تېشىپتۇ،
يۈپۇرماقلىرى پىچىرلىشىپتۇ.

مويىسىپت قارغاي تۇتۇپ ئوزنى
داۋام قىلىپتۇ يەنە سوزنى:

”بالا كەلمىسۇن ئوز قېرىنداشتىن،
ئېيتىپ كەلدىممەن بۇ سوزنى باشتىن.

قېرىنداشلاردىن كەلسە يامانلىق
بولمايدۇ ئەلگە ئەسلا ئامانلىق.

ئۆتكەن ئىشلارغا خەير، سالاۋات،
ئۇيۇشايلى چىڭ تېپىشقا نىجات.

بىرلىك بولماستىن تىرىكلىك بولماس،
ئۆملەشكەن كۈچنى ھىچكىم بۇزالماس.

جېكىمەن يەنە بولماي ئارسالدا
ھۇشيار تۇرۇڭلار جەڭگە ھەر ھالدا.

ھەممە زەڭ قويۇپ ئاڭلاپتۇ گەپنى،
تەييارلىق قىپتۇ بەرمەي پۇرسەتنى.

قاراڭغۇ چۈشۈپ بولۇپتۇ كېچە،
قاچاپ ئورماننى زۇلمەت ئۆزگىچە.

ئەتراپلار جىمجىت سۈكۈتتە ئەنسىز،
(پەقەت تاغ سۈيى ئاقار كەن غەمىسىز)

نەدىندۇ كەپتۇ ھوقۇشنىڭ ئۇنى
تىنماي سايرايمىش شۈمپەن شۇ تۇنى.

قايتالدا ئۈسكەن بىر تۇپ قارىغاي
تۇرار كەن بىغەم پەرۋامۇ قىلماي.

بىر چاغ تۇيۇقسىز ئاۋاز ئاڭلىنىپ،
كەپتۇ ئادەملەر پالتىلار ئېلىپ.

بىغەم قارغايىنىڭ يېنىغا كېلىپ،
يەڭنى شۈمەيلەپ، چاپاننى سېلىپ.

تەرەپ - تەرەپتىن تېگىپ چاناشقا،
باشلاپتۇ ھۇجۇم ھەممە ياغاچقا.

تاق - تۇق ئاۋازلار ياڭراپتۇ كوككە،
بىر چىركە خەۋپنى يەتكۈزۈپ كۆپكە.

پالتىنىڭ سېپى ئويناپتۇ چىركە رول،
تەڭنى تەككۈزۈپ قارغاغا ئۇدۇل.

قارغايلار كورۇپ لەنەت ئوقۇپتۇ،
بىرسى بىرسىنى ئاستا نەزۇپتۇ.

يىلتىزلىرىنى يېقىن ئېپكېلىپ،
مەھكەم تۇتۇشۇپ چىمىڭ گىرە سېلىپ،

ئىغاڭلاپ ئاستا يېقىنلىشىپتۇ،
شاخلارمۇ جىددى ئېقىللىشىپتۇ.

شامالغۇ ئۆتمەس بىر گەۋدە بولۇپ،
ۋۇجۇدى كۈچكە، غەزەپكە تەلۈپ،

دۈشمەنگە قارشى، خائىنغا قارشى،
ياڭراپتۇ بىردىن كۈرەشنىڭ مارشى.

تۇس ئاپتۇ قالتىس ھەيۋەتلىك ئورمان،
چىقىپتۇ بىردىن شىددەتلىك بوران.

كەپتۇ چوڭ-كىچىك ھەركەتكە تولۇق،
مەدەكلەر بولۇپ ئېتىلىپتۇ ئوق.

يېغىپتۇ يەنە تاش بىلەن شېغىل،
تۇرۇپتۇ جەڭدە ئۇلارمۇ دېدىل.

وران گۆكرەپ دېڭىز تاشقاندەك،
مىڭلىغان يىلقا ئۇركۇپ قاچقاندەك،

ئاغلار، جىلغىلار كەپتۇ لەرزىگە،
كوتىرىلىپتۇ جەڭ راسا ئەۋجىگە.

ئارقىدىن ۋال-ۋۇل چاغماق چىقىپتۇ،
شاقىراپ دەھشەت يامغۇر يېغىپتۇ.

تاغدىن، يۇقۇرىدىن بىر تاشقىن كېلىپ،
نەرە تارتىپتۇ پەسكە يول ئېلىپ.

ياغاچ كەسكەنلەر قۇرقۇپ كېتىپتۇ،
ئويماغا، غارغا ئۆزىنى ئېتىپتۇ.

يوقاپتۇ ئۇلار، بولۇپتۇ ۋەيران،
بىرلىك كۈچىدىن قېلىشپ ھەيران.

تۇن پەردىسىنى يىغىپ كېتىپتۇ،
سۈبھى كوتىرىلىپ تاڭمۇ ئېتىپتۇ.

ئورمانغا ئالتۇن نۇرلار چېچىپتۇ،
قارغايلا گۈلگۈن چىراي ئېچىپتۇ.

ھوسنى، قامىتى نۇردا يورۇپتۇ،
ياپراقلا چاقناپ بەرخ ئۇرۇپتۇ.

قارىسا نۇرغۇن قارغايلا يەردە،
جانسىز ياتارمىش ئاشۇ سەھەردە.

ياتارمىش شېھىت بولۇپ ئارماندا،
شىرىن ئارزۇلار قىلىپ جاھاندا.

ئەلەم - ھەسرەتتە باغرىنى مۇجۇپ،
ياتقانمىش خۇشبۇي گۈللەرنى قۇچۇپ.

قارغايلا يەنە بولۇشۇپتۇ جەم
تۇتۇپتۇ ئۇلار ئۈچۈن چوڭ ماتەم.

مويىسىپىت قارغاي ئوتتۇرىغا چىقىپ،
شېھىلەر ياتقان تەرەپكە بېقىپ،

قاپلاپ كوڭلىنى ئەلەم بىلەن دەرت
قىلىپتۇ مۇنداق چوڭقۇر نەسىھەت:

”بۇلار ئەزەلدىن يېڭىلىگەن ئەمەس،
دۈشمەن بۇلارنى يەڭمىگىمۇ تەس.

بىراق، پالتىنىڭ سېپى بىزنىڭ زات،
يەڭدى شۇڭلاشقا قەيسەرلەرنى يات.

پەندىيات ئەمدى ساپ بەرمىگەيمىز،
قانلىق ساۋاقتىن گەپنى يىگەيمىز.

پالتا ئۆزىدىن قورقماڭلار ئۇنچە،
قورقۇڭلار ئۇنىڭ سېپىدىن شۇنچە.”

مۇسبەتلىكتە ھەممە جىم تۇرۇپ،
قوشۇمىسىنى تۇرۇپ ئويللىنىپ.

تەكرارلىشىپتۇ قايتا بۇ گەپنى،
يۇتۇپ ئىچىگە ھەسرەتنى، دەرتنى:

”پالتا ئوزىدىن قورقماڭلار ئۇنچە،
قورقۇڭلار ئۇنىڭ سىپىدىن شۇنچە.“

ئويلىغانسېرى توغرا تېپىپتۇ،
كوپ ئۆتمەي بۇ گەپ تاراپ كېتىپتۇ.

بۇ ماقال ئەلگە شۇندىن قاپتىكەن،
خەلق كوڭلىدىن ئورۇن ئاپتىكەن.

دانشمەن بالا

(شېرى چۈچەكلەر)

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى نەشر قىلدى

شىنجاڭ شىنخۇا كىتاپخانىسى تارقىتىدۇ

شىنجاڭ شىنخۇا باسما زاۋۇدىدا بېسىلدى

1980 - يىل 11 - ئاي 1 - نەشرى

1981 - يىل 2 - ئاي 1 - بېسىلىشى

كىتاپ نومۇرى: M10098.444

باھاسى: 0.29 يۈەن

聪 明 孩 子

(童话诗集)

努尔买买提扎曼编著

(维吾尔文)

新疆人民出版社出版

新疆新华书店发行

新疆新华印刷厂印刷

787×1092毫米 32开本 5印张 1插页

1980年11月第1版 1981年2月第1次印刷

印数: 1—15,000

统一书号: M10098·444 定价: 0.29元

مۇقاۋا ۋە تاشپۇلات ئىشلىگەن
رەسىملىرىنى

رازىيەم ئۇچۇر

书 号: 10098.444
定 价: 0.29 元